

Onko paluuta entiseen?

Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä
etäopetuksesta ja sen tulevaisuudesta

Oona Isoniemi & Vilma Romppainen

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos Rauma

3.4.2024

Rauma

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijät: Oona Isoniemi ja Vilma Romppainen

Otsikko: Onko paluuta entiseen? Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä etäopetuksesta ja sen tulevaisuudesta

Ohjaaja: KT, Johanna Kortessalo-Ainasoja

Sivumäärä: 45 sivua

Päivämäärä: 3.4.2024

Tässä tutkielmassa selvitetään Rauman opettajankoulutuslaitoksella opiskelevien luokanopettajaopiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia koskien etäopetusta. Tutkimuksessa olemme kiinnostuneita opiskelijoiden näkemyksistä liittyen etäopetuksen ja lähiopetuksen välisiin siirtymiin sekä etäopetuksen hyviin ja huonoihin puoliin. Lisäksi kartoitamme opiskelijoiden tulevaisuuden toiveita eri opetusmenetelmien hyödyntämisen suhteen.

Tämä tutkielma perustuu aikaisemmista tutkimuksista muodostuvaan teoreettiseen viitekehykseen. Tutkimuksen keskiössä ovat opiskelijoiden kokemukset. Nämä kokemukset koostuvat näkemyksistä liittyen opetusmenetelmiin, niiden positiivisiin ja negatiivisiin puoliin sekä opetusmenetelmien välisiin siirtymiin.

Tutkimuksessa käytössä on laadullinen lähestymistapa. Tutkimusaineisto perustuu avoimia kysymyksiä sisältäneeseen sähköiseen kyselylomakkeeseen, joka lähetettiin kaikille Rauman opettajankoulutuslaitoksella opiskeleville luokanopettajaopiskelijoille. Kyselylomake sisälsi 10 kysymystä, joista yhdeksän oli tarkoitettu aineiston keräämiseen ja yksi varmistamaan, että vastaajat täyttävät vaaditut kriteerit. Kyselyyn vastaamisen ehtona oli opintojen aloittaminen ennen koronakevättä 2020. Kyselyyn vastasi seitsemän opiskelijaa, joista jokaisen vastaukset otettiin mukaan tutkimukseen. Vastauksia analysoitiin sisällönanalyysin periaatteita noudattaen.

Kaikki vastaajat löysivät etäopetuksesta sekä positiivisia että negatiivisia puolia. Etenkin riippumattomuus ajasta ja paikasta, opiskelun joustavuus sekä ajan ja rahan säästyminen koettiin etäopetuksen parhaiksi puoliksi. Negatiivisimpina puolina esiin nousivat vuorovaikutuksen puute, yksinäisyys sekä erilaiset tietotekniset haasteet ja teknologian käyttöön liittyvät ongelmat. Vastauksista on havaittavissa, että opiskelijoiden suhtautuminen etäopetukseen on muuttunut ajan kuluessa positiivisempaan suuntaan. Äkillinen siirtyminen etäopetukseen keväällä 2020 aiheutti valtaosassa vastaajista kauhunsekaisia tunteita, mutta tilanteen tasoituttua ja käytäntöjen vakiinnuttua etäopetuksen tarjoamat mahdollisuudet nähtiin selkeämpinä. Aineistonkeruuhetkellä valtaosa vastaajista ei kokenut siirtymää kokoaikaiseen lähiopetukseen tarpeelliseksi.

Suurin osa vastaajista toivoo etäopetusta hyödynnettävän yliopisto-opinnoissa tulevaisuudessa. Vastaajat korostivat opetusmenetelmien tarkoituksenmukaisuutta. Pienryhmäopetus, joka vaatii konkreettista tekemistä, koetaan edelleen tarpeelliseksi järjestää lähiopetuksena. Luento-opetus toimii vastaajien näkemyksen mukaan parhaiten etä- ja hybridiopetuksena.

Avainsanat: etäopetus, lähiopetus, hybridiopetus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Etäopetuksen ilmiön tutkimuksellinen tarkastelu	3
2.1	Käsitteiden määrittely	3
2.2	Tutkimuksellinen tausta	5
3	Näkökulmia etäopetukseen	7
3.1	Etäopetuksen historia	7
3.2	Covid-19	9
3.3	Opettajankoulutus	10
3.4	Vuorovaikutus	12
4	Teoreettisen viitekehysmallin hahmottaminen ja tutkimuskysymykset	14
5	Tutkimusmenetelmät	15
5.1	Tutkimuksen ydinkohtia havainnollistava kuvio	15
5.2	Laadullinen tutkimus	16
5.3	Aineistonkeruu ja tutkimusjoukko	17
5.4	Aineiston analyysi	18
6	Tulokset	20
6.1	Opiskelijoiden positiivisia ja negatiivisia kokemuksia etäopetuksesta	20
6.2	Opiskelijoiden kokemuksia siirtymistä lähi- ja etäopetuksen välillä	24
6.3	Opiskelijoiden toiveita opetuksen toteutukseen liittyen	26
7	Johtopäätökset	30
8	Pohdinta	35
8.1	Tutkimuksen merkitys	35
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	36
8.3	Jatkotutkimusehdotuksia	39
	Lähteet	41
	Liitteet	45
	Liite 1. Kyselylomakkeen kysymykset	45

1 Johdanto

Vuoden 2020 kevät tullaan muistamaan hyvin poikkeuksellisena ajanjaksona ihmiskunnan historiassa. Tuolloin maailmaa ravistellut koronapandemia vaikutti merkittävästi lukuisiin elämäntilanteisiin. Koronapandemian vaikutukset koulutuksen ja koulujen toiminnan osalta olivat valtavia. Opettajat ja opiskelijat ympäri maailmaa joutuivat sopeutumaan nopeasti uusiin opetusmenetelmiin, kun fyysisten kohtaamisten ja perinteisten oppimisympäristöjen toteuttaminen ei ollut enää mahdollisia. Korkeakouluissa etäopetus nousi keskiöön ja vakiintui pääsääntöiseksi opetusmenetelmäksi, joka muutti opetuksen luonteen pitkäksi aikaa. Ensi alkuun tilapäiseksi poikkeustilan ratkaisuksi nähty etäopetus muuttui yhä vakiintuneemmaksi, kunnes siitä tuli uusi normaali. Tämä muutos toi mukanaan niin mahdollisuuksia kuin haasteitakin sekä opettajille että opiskelijoille.

Koronapandemian vaikutukset koulutukseen ovat olleet laajamittaisia ja monimutkaisia. Ne ovat pakottaneet koululaitokset mukautumaan nopeasti muuttuvaan tilanteeseen haastaen samalla perinteisiä käsityksiä opettamisesta ja oppimisesta. Vuoden 2020 kevät toimii erinomaisena esimerkkinä siitä, millaisia yllättäviä haasteita koulutusjärjestelmä voi kohdata ja kuinka tärkeää opettajan on kyetä toteuttamaan innovatiivisia ja luovia ratkaisuja nopealla aikataululla.

Etäopetuksen ja -opiskelun tarkoituksena toimii ajatus siitä, ettei vuorovaikutusta ole syystä tai toisesta mahdollista toteuttaa suorassa kontaktissa, minkä myötä etsitään paras mahdollinen vaihtoehtoinen ratkaisu. Toinen tärkeä periaate etäyhteyksin toteutettavan opetuksen taustalla on parhaan mahdollisen opetussisällön saattaminen opiskelijoiden saataville heidän olinpaikastaan riippumatta. (Nummenmaa 2017.) Etäopetuksen vakiintuessa suureksi osaksi korkeakoulujen toimintaa, ei juuri kukaan kuitenkaan tiennyt, mistä todellisuudessa oli kyse. Alkuun tämä näkyikin opetuksessa ja opiskelussa. Koronaan sairastumisen pelko sulki ihmiset koteihinsa ja moni kärsi niin henkisesti kuin fyysisestikin. Ajan kuluessa etäopetuksen luonne kuitenkin muuttui. Opettajat ja opiskelijat kehittyivät tietotekniikan hyödyntämisessä, ja monipuolisempien pedagogisten ratkaisujen tekeminen mahdollistui ja valmiudet kehittyivät. Lähiopetukseen palaaminen näyttäytyi samalla houkuttelevana, mutta myös osin arveluttavana. Millaisen muutoksen paluu entiseen tulisi aiheuttamaan?

Etäopetusta on tutkittu vuosikymmenien kuluessa runsaasti useistakin erilaisista näkökulmista. Kiinnostuksen kohteena on ollut etenkin etäopetuksen toteutus, menetelmät sekä siihen

kytkeytyvä vuorovaikutus. Opiskelijoiden näkökulma on jäänyt tutkimuksissa kuitenkin verrattain kapeaksi. Koimmekin erittäin tärkeäksi tuoda esiin opiskelijoiden kokemukset ja mielipiteet opetusmenetelmien käyttöön liittyen. Tässä tutkielmassa pyrkimyksenämme on selvittää, millaisia kokemuksia luokanopettajaopiskelijoilla on etäopetuksesta ja sen vakiintumisesta osaksi yliopisto-opintoja kevään 2020 jälkeen. Lisäksi olemme kiinnostuneita siitä, millaisina opiskelijat ovat kokeneet siirtymät lähi- ja etäopetuksen välillä. Tutkimuksemme pohjautuu ajatukseen ”entiseen paluusta” – sen mahdollisuudesta ja tarpeellisuudesta. Entisellä tarkoitamme tässä yhteydessä aikaa ennen koronakevättä 2020.

Vaikka koronapandemia on useiden piinaavien vuosien jälkeen virallisesti ohi, paluuta entiseen ei välttämättä ole. Maailma on kokenut suuren muutoksen. Etätyöt, etäpalaverit ja niin ikään korkeakoulujen etäopetus ovat tulleet jäädäkseen. Oman kokemuksemme mukaan moni yliopisto-opettaja taistelee yhä tätä muutosta vastaan vaatimalla lähiopetuksena järjestettävillä kursseillaan läsnäoloa. Kiinnostuksemme aihetta kohtaan kumpuaa omista kokemuksistamme sekä mielipiteistä, joihin olemme törmänneet opiskelijakavereidemme keskuudessa. Mikä on opiskelijoiden mielipide? Miten etäopetus on muuttanut opiskelijoiden elämää ja onko suhtautuminen opetusmenetelmään muuttunut ajan kuluessa? Onko etäopetuksesta enemmän haittaa kuin hyötyä? Onko todella tarpeen palata täyspäiväiseen lähiopetukseen, aikaan ennen kevättä 2020?

Ellei toisin mainita, tässä tutkimuksessa viittaamme etäopetuksella opetusmenetelmään, jossa fyysistä vuorovaikutusta ei tapahdu. Opetusta seurataan reaaliaikaisesti etäyhteyden avulla siten, että opettaja ja opiskelijat ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Koronakeväästä 2020 eteenpäin Rauman opettajankoulutuslaitoksessa pääasiallisena etäopetuksen työkaluna on käytetty Zoom-videoviestintäpalvelua. Puhuessamme opetuksesta, joka ei tapahdu reaaliaikaisesti, käytämme termejä video- tai luentotalenne. Lähiopetuksella tarkoitamme opetusmenetelmää, jossa opetus tapahtuu kasvokkain paikan päällä yliopiston tiloissa. Hybridiopetuksella viittaamme opetusmenetelmään, jossa tarjotaan yhtäaikaisesti sekä etä- että lähiopetusmahdollisuus. Opetus tapahtuu yliopiston tiloissa, mutta sitä on mahdollista seurata opiskelijan valinnan mukaan myös etäyhteyden välityksellä.

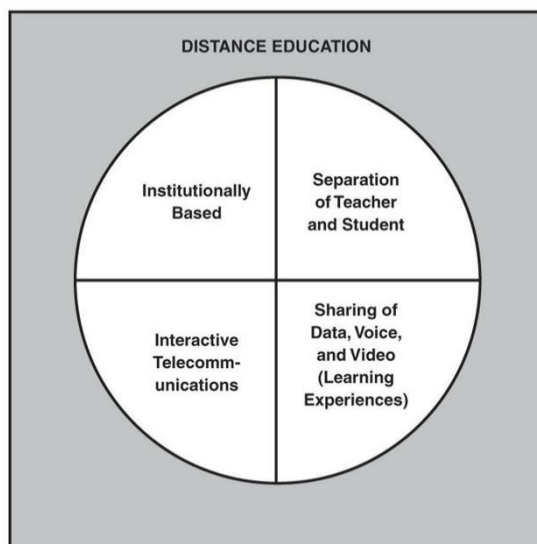
2 Etäopetuksen ilmiön tutkimuksellinen tarkastelu

Tässä luvussa määrittelemme tutkimuksemme kannalta keskeisimmät käsitteet. Lisäksi perehdymme etäopetuksen aiempaan tutkimukselliseen taustaan alkaen varhaisimmista aihepiiriä koskevista tutkimustuloksista.

2.1 Käsitteiden määrittely

Yksinkertaisimmillaan etäopetus (distance education) voidaan määritellä oppilaitosperustaiseksi, muodolliseksi koulutukseksi, jossa oppimisryhmä on fyysisesti erillään opettajasta ja jossa interaktiivista tietoliikennettä hyödynnetään kommunikoinnin mahdollistamisessa. (Simonson & Seepersaud 2019.) Etäopetuksella tarkoitetaan siis koulutuksen muotoa, jossa opiskelijat ja opettajat ovat maantieteellisesti erillään toisistaan. Usein etäopetuksessa oppimisen ja kommunikoinnin välineinä hyödynnetään monimuotoista teknologiaa ja erilaisia verkkokursseja. Etäopetuksen avulla oppiminen mahdollistuu ilman perinteistä fyysistä läsnäoloa luokkahuoneessa, jossa opetus tapahtuu. (Traxler 2018.)

Nykypäivän etäopetusta ja sen menetelmiä tarkastellessa, huomioidaan usein Simonsonin ja Seepersaudin (2019) määrittelemät etäopetuksen neljä perusominaisuutta. Määritelmän mukaan opetuksen voidaan katsoa olevan etäopetusta silloin, kun opetus on formaalia ja sen järjestäjänä toimii vakiintunut instituutio, kuten koulu. Etäopetus ei siis määritelmän mukaan kata itsenäistä opiskelua eikä epäakateemista oppimisympäristöä. Toisena etäopetuksen tunnusmerkkinä esille nousee fyysinen ja maantieteellinen sijainti. Jotta opetuksen voidaan katsoa olevan etäopetusta, tulee oppijoiden olla maantieteellisesti erillään opettajista ja/tai toisistaan. Kolmantena etäopetuksen peruspiirteenä määritelmässä esiin nousee kommunikoinnin muodostuminen. Opetuksen ollessa etäopetusta, oppimisryhmän jäsenet toisiinsa, opettajaan ja opetusresursseihin yhdistää vuorovaikutteisuuden mahdollistava teknologia ja tietoliikennelaitteet. Neljäntenä etäopetuksen tunnusmerkkinä pidetään Simonsonin ja Seepersaudin (2019) mukaan opetusryhmän muodostumista. Perinteisen, luokkahuoneessa tapahtuvan opetuksen tavoin etäopetuksessa muodostuu oppimisryhmä tai -yhteisö, joka pitää sisällään oppijat, opettajan sekä oppimisresurssit, kuten kirjat, ääni- ja videonauhat sekä graafiset esitykset, jotka mahdollistavat opiskelijoiden pääsyn opetuksen sisältöön.

Kuva 1. Etäopetuksen (distance education) neljä perusominaisuutta (Simonson & Seepersaud 2019)

Useissa tapauksissa etäopetus toimii niin sanotusti sateenvarjoterminä kaikille sen sukulaiskäsitteille. Esimerkiksi verkko-opetus ja verkko-oppiminen (e-learning) kulkevat arkikielessä pitkälti käsi kädessä etäopetuksen termin kanssa. Verkko-opetuksella tai verkko-oppimisella viitataan usein etäopetukseen, joka tapahtuu yksityisellä sektorilla. (Simonson & Seepersaud 2019.) Toisaalta verkko-opetusta ja verkko-oppimista voidaan pitää uudehkona etäopetuksen lähestymistapana. Käsitteen määrittely on aiheuttanut runsaasti ristiriitoja tutkijoiden välillä, mutta yleisesti verkko-opetuksen ja verkko-oppimisen katsotaan toteutuvan esimerkiksi sähköisen median, internetin, intranetin, ekstranetin, ääni- ja videonauhujen, satelliittilähetysten, television tai CD-levyjen kautta. Verkko-opetuksen ja verkko-oppimisen käsite pitää sisällään periaatteen jo jaetun tiedon hankkimisesta, minkä käyttöä helpotetaan teknologiaa hyödyntämällä. Verkko-opetuksella ja -oppimisella opiskelijoille pyritään turvaamaan yksilöllisiä tarpeita vastaava oppimispolku, jossa on mahdollista yksilökohtaisesti vaikuttaa muun muassa etenemistähtiin ja aikatauluun. (Mahmodi 2017.)

Lähiopetusta voidaan pitää opetuksen perinteisimpänä muotona. Lähiopetuksen käsite pitääkin sisällään opetustapahtuman, jossa opetettava sisältö ja oppimateriaali saatetaan henkilökohtaisesti oppijan ja opiskelijaryhmän saataville. (Gherhes, Stoian, Farcasiu & Stanici 2021.) Lähiopetus nähdään useissa tapauksissa synonyyminä käsitteelle kasvokkain tapahtuva opetus. Termillä viitataan opetustilanteeseen, jossa viestintä oppijoiden ja opettajien välillä tapahtuu ympäristössä, jossa he ovat fyysisesti läsnä ja voivat nähdä toisensa. Lähiopetus

mahdollistaa opetukseen elementtejä, jotka ovat haastavia toteuttaa etäopetuksen menetelmillä. Esimerkkejä tällaisista lähiopetuksen erityispiirteistä ovat muun muassa kehon kieli, ilmeet, eleet ja muut sanattomat viestinnän keinot. (Heinze 2008.)

Hybridiopetus eli yhdistetty opetus tai -oppiminen (blended learning) on opetuksen muoto, jossa opetusta ja oppimista tarjotaan yhdistelemällä verkko-opetusta ja kasvokkain tapahtuvaa opetusta, sekä joissakin tapauksissa itsenäistä opiskelua. Tästä huolimatta hybridiopetukselle ei ole vakiintunutta määritelmää, sillä käsitteen merkitys vaihtelee kontekstin mukaan. (Heinze 2008.) Hybridiopetus voi olla synkronista eli samanaikaista, mikä viittaa tilanteeseen, jossa opetus tapahtuu yhtäaikaisesti koululuokassa ja verkossa. Tällöin osa opiskelijoista on fyysisesti samassa tilassa opettajan kanssa ja osallistuu opetukseen lähiopetuksen menetelmin, kun taas osa opiskelijoista seuraa opetusta etäyhteyksin. Tyypillisesti samanaikaisessa hybridiopetuksessa hyödynnetään sähköisiä opetusvälineitä, kuten videokonferenssialustoja. Asynkroninen, eli eriaikainen hybridiopetus viittaa puolestaan tilanteeseen, jossa opiskelijalla on mahdollisuus tutustua opetettaviin sisältöihin, kuten verkkomateriaaleihin valitsemana ajankohtana. Eriaikaista hybridiopetusta toteutetaan usein esimerkiksi ennalta nauhoitettujen oppituntien, verkkopohjaisten oppimisympäristöjen tai sähköpostin avulla. (Butz, Stupnisky, Pekrun, Jensen & Harsell 2016.)

2.2 Tutkimuksellinen tausta

Etäopetuksen tutkimus on suhteellisen nuorta verrattuna muuhun koulutustutkimukseen. Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen laajentuessa 1950-luvulla etäopetusta alettiin tutkia ja sitä verrattiin lähiopetukseen tai luokkaopetukseen (Saba 2000). Alkuvaiheessa tutkimus oli kuvailevaa ja se koski opettamista ja oppimista avoimessa ja joustavassa etäopetusmallissa. (Zawachi-Richter & Naidu 2016.) Tutkimusta kritisoitiin teoreettisuuden puutteesta, heikosta suunnittelusta ja epäjärjestelmällisyydestä (Perraton 2000). Kuitenkin 1960-luvulta lähtien etäopetuksen tutkimuksessa on tapahtunut merkittävää edistystä ja alan ammattimaistumista (Zawachi-Richter & Naidu 2016) kirjallisuuden kehittymisen ansiosta (Simonson, Schlosser & Orellana 2011).

Vertaisarvioidut lehdet ovat tärkeässä roolissa etäopetukseen liittyvän tutkimuksen julkaisussa. Alan lehtiä on ollut olemassa kuitenkin vasta noin 40 vuoden ajan. Yksi alalla vakiintuneimmista lehdistä on "*Distance Education*", jota julkaisee Taylor & Francis Group.

Tämä tieteellinen lehti aloitti julkaisemisen vuonna 1980 Desmond Keeganin laajasti siteeratulla artikkelilla *“On defining distance education”* (Keegan 1980), joka määrittäi etäopetuksen ja näin ollen merkitsi etäopetuksen ammattimaistumisen alkua omana tieteenalanaan (Zawachi-Richter & Naidu 2016).

Etäopetuksen suosio ja sen luomat mahdollisuudet kasvoivat 2000-luvun alkupuolella. Internet-yhteydet ja teknologiset laitteet kehittyivät ja niiden hinnat laskivat, joten yhä useammalla oli mahdollisuus hankkia laite, joka toimi Internet-yhteydellä. Etäopetuksen suosio kasvoi, mutta epäluuloisuus opetusmuotoa kohtaan lisääntyi myös. Esimerkiksi Ferguson, Wagoner ja Wijekumar (2006) toteavat etäopetusta koskevassa tutkimuksessaan, että laitteet ja niiden käyttö voivat viedä huomion oppimiselta, vuorovaikutus saattaa olla puutteellista ja palautteen ja tuen saaminen opiskelun aikana voi olla haastavaa.

Etäopetuksella nähtiin myös paljon hyviä puolia. 2010-luvulla suosioon nousseet MOOC-kurssit (*massive open online courses*) mahdollistivat opiskelun maailman parhaiden professoreiden johdolla eikä maantieteellisellä sijainnilla ollut enää merkitystä opiskelun kannalta. Verkkokurssit mahdollistivat myös opiskelun omaan tahtiin, joten se lisäsi opiskelumahdollisuuksia ja opiskelun kiinnostavuutta. (Reich & Ruipérez-Valiente 2019.)

Etäopetuksen merkittävimpiin etuihin luetaan sen mahdollistama riippumattomuus ajasta ja paikasta. Opiskelijan näkökulmasta oman henkilökohtaisen opiskeluaikataulun suunnitteleminen ja organisointi helpottuu, ja oppimateriaaleihin palaaminen on vaivatonta. Lisäksi opetusmenetelmä on kustannustehokas, sillä opetuksen toteuttaminen ei usein synnytä matka- tai tilakuluja eikä ylimääräisiä materiaalikustannuksia. Etäyhteyksin toteutettavaa opetusta on myös mahdollista kohdentaa entistä suuremmalle opiskelijajoukolle, jopa maailmanlaajuisesti. Opiskelu onnistuu mistä päin maailmaa tahansa ja se mahdollistaa lähiopetusta vaivattomamman läsnäolon. Vierailevien asiantuntijoiden osallistuminen opetuksen järjestämiseen onnistuu etäyhteyksin helpommin. (Hirvimäki, Jokela & Piili 2021.)

3 Näkökulmia etäopetukseen

Tässä luvussa tarkastelemme etäopetusta erilaisista näkökulmista. Luvun alussa kerromme etäopetuksen historiasta, minkä jälkeen avaamme koronapandemian vaikutuksia etäopetuksen nykytilanteeseen. Esittelemme tilanteen aiheuttamaa pikaista muutosta ja sen mukanaan tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Tämän jälkeen keskitymme opettajankoulutuksen toteuttamiseen etäyhteyksin vuoden 2020 kevään jälkeen. Käymme läpi maailmanlaajuisia tilannetta, jossa etäopetus rajoitti erityisesti luokanopettajaopiskelijoiden käytännön harjoittelujaksoja. Lisäksi esittelemme opettajaopiskelijoiden omia kokemuksia ja mielipiteitä etäopetuksen eduista ja haitoista. Lopuksi tuomme esiin vuorovaikutuksen merkitystä ja toteutumista etäopetuksen kontekstissa.

3.1 Etäopetuksen historia

Etäopetuksen historia ulottuu 1800-luvun loppupuolelle ja 1900-luvun alkuun, jolloin etäopetuksen muotona oli kirjeopetus (Nummenmaa 2012; Moore & Thompson 1990). Opettaja ja opiskelija eivät olleet reaaliaikaisessa keskusteluyhteydessä, vaan vuorovaikutus tapahtui ainoastaan kirjeitse. Oppimateriaalit, tehtävät ja opettajan antama palaute kulkivat postitse, joten opintojen eteneminen oli hyvin hidasta. Opiskelijan oli tuohon aikaan vaikea saada itse hankittua oppimateriaalia, joten opiskelu tapahtui opettajan lähettämien materiaalien avulla. (Tavukcu, Arap & Özcan 2011; Moore & Thompson 1990.) Kirjeopetus oli hyvä vaihtoehto niille, jotka asuivat hyvin kaukana oppilaitoksista tai joille kulkeminen oli haastavaa tai opiskelu olisi muista syistä ollut muuten mahdotonta (Nummenmaa 2012).

Etäopetuksen järjestämiseksi on ajan saatossa käytetty myös radiota ja televisiota. Radioavusteinen opetus yleistyi 1920-luvun tienoilla ja television kautta tapahtuva opetus 1950-luvulla. Opetusradio ja opetustelevio mahdollistivat luentomaisen opetuksen seuraamisen suurelle ihmismäärälle. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000; Moore 2003.) Vuorovaikutus oli näissä opetusmuodoissa olematonta, sillä informaatio kulki vain yhteen suuntaan luennoivalta opettajalta opiskelijalle. Radion ja television kautta tapahtuva opetus oli kuitenkin suuri kehitysaskel verrattuna aiempaan kirjeopetukseen. Opinnot etenivät nopeammin ja opetusta oli mahdollista seurata katsoen ja kuunnellen.

Etäopetuksen läpimurto tapahtui 1980- ja 1990-luvuilla tietokoneiden ja Internetin yleistyttyä (Silkelä, Muukkonen, Karjalainen, Ojala, Pirttimäki & Kähkönen 2004). Tietokoneet mahdollistivat opetuslähetysten, tallenteiden ja ääni- ja videokonferenssien hyödyntämisen lisäksi sähköpostiviestinnän (Moore & Thompson 1990) ja siten aivan uudenlaisen kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen. Etäopetus loi mahdollisuuksia opettaa kerralla suuria ihmismääriä, jotka saattoivat olla keskenään hyvin erilaisia ja sijaita maantieteellisesti kaukana toisistaan (Moore & Thompson 1990; Nummenmaa 2012). Etäopetuksen hyötynä nähtiin myös opetuksen monipuolistaminen ja laadun parantaminen. Asiantuntijoiden hyödyntäminen opetuksen järjestämisessä kohotti opetuksen laatua ja tuotti säästöjä, kun oppilaitokseen ei ollut välttämätöntä palkata opettajaa erikseen jokaista työtehtävää varten (Moore & Thompson 1990). Eri alojen asiantuntijoiden hyödyntäminen opetuksen järjestämisessä nosti opetuksen tason lisäksi myös kiinnostavuutta opiskelua kohtaan.

Massiiviset verkko-opetuskurssit (*massive open online courses, MOOC*) tulivat suosituiksi 2010-luvulle tultaessa. Kurssit olivat usein ilmaisia ja avoimia, joten niille saattoi osallistua satojatuhansia ihmisiä ympäri maailmaa. (Reich & Ruipérez-Valiente 2019.) MOOC-kurssit perustuvat oppimisalustoille luotuihin tehtäväpaketteihin, joita opiskelijat voivat tehdä oman aikataulunsa mukaisesti. Tällaiset kurssit ovat käytössä vielä tänä päivänäkin, mutta niiden suosio on laskenut reaaliaikaisen etäopetuksen yleistymisen myötä.

Nykyhetken etäopetus nojautuu pitkälti reaaliaikaiseen opetukseen, luentotallenteisiin, tekoälyn ja virtuaalisten todellisuuksien hyödyntämiseen sekä monipuolisiin sähköisiin oppimisympäristöihin. Vuonna 2020 alkunsa saanut COVID-19-pandemia mullisti nykyiset opetuskäytännöt ja äkkinäisen tarpeen myötä etäopetuksen kehittyminen otti valtavia harppauksia eteenpäin. (Ahtiainen, Asikainen, Heikonen, Hienonen, Hotulainen, Lindfors, Lindgren, Lintuvuori, Oinas, Rimpelä & Vainikainen 2020.) Nykyisin etäopetus on osa lähes jokaisen opiskelijan elämää tavalla tai toisella. Etenkin korkeakouluissa etäopetus on jäänyt käyttöön koronapandemian jälkeen ja sitä pidetään nykyisten tietojen valossa yleisesti hyvänä asiana. (Naah 2020.)

3.2 Covid-19

Vuonna 2020 Suomeen rantautunut Covid-19 on tarttuva ja vaarallinen tauti, jonka vaikutus on ollut kiistatta maailmanlaajuinen. Ihmishenkien menettämisen ja maailmantalouden romahtamisen lisäksi koronapandemian vaikutukset ovat näkyneet vahvasti koulutuksessa ja sen toteuttamisessa. (Naah 2020.) Suomen hallitus yhdessä tasavallan presidentin kanssa totesi maaliskuun puolessavälissä vuonna 2020, että Suomessa on otettava käyttöön koronavirustilanteen aiheuttamat poikkeusolosuhteet. Maaliskuun 16. päivänä hallitus linjasi väestöä suojaavista toimenpiteistä, joiden oli ensiksi määrä olla voimassa 13. huhtikuuta saakka. Maaliskuuta 18. päivänä astuivat voimaan koulunkäyntiä ja opiskelua koskevat järjestelyt. (Ahtiainen ym. 2020.)

Vuoden 2020 keväällä peruskoulut, toisen asteen oppilaitokset ja korkeakoulut siirtyivät maailmanlaajuisesti verkko-opetukseen, mikä toi mukanaan sekä mahdollisuuksia että haasteita. Kaikkien, niin opettajien kuin oppilaidenkin, tuli sopeutua pikaisesti muuttuvaan tilanteeseen, uusiin vuorovaikutuksen tapoihin sekä uudennlaisiin opetus- ja oppimismenetelmiin. Oltiin täysin ennennäkemättömien ongelmien äärellä. Kysymyksiä herätti muun muassa opetuksen toteuttaminen, siihen käytettävät digitaaliset alustat, arviointi, Internetyhteys ja sen mahdollinen puute sekä palautteenanto. (Naah 2020.)

Etäopetuksen myötä opettajan toimenkuva koki nopean muutoksen. Koulujen asema hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja syrjäytymisen ehkäisijänä korostui tilanteessa, jossa arjen rutiinien säilyttäminen oli monelle lapselle ja nuorelle haastavaa. Vaikka muutos oli nopea, on Suomen tilannetta arvioitu kuitenkin verrattain hyväksi. Suomalainen opettajankoulutus vahvistaa opettajien omaa toimijuutta sekä autonomiaa, minkä myötä vakaa pohja kriisitilanteissa toimimiselle oli olemassa. (Warinowski, Metsäpelto, Heikkilä & Mikkilä-Erdmann 2021.)

Alusta saakka ilmi tuli kuitenkin havaintoja siitä, kuinka äkillinen siirtymä etäopetukseen aiheutti hyvin erilaisia reaktioita koulujen, opettajien ja opiskelijoiden keskuudessa. Osalla valmiudet äkkinäiseen muutokseen ja etäopetuksen käyttöönottoon olivat runsaasti pidemmällä kuin toisilla. Valmiudet olivat riippuvaisia muun muassa siitä, kuinka suurta osaa tietotekniikan käyttäminen osana opetusta ja opiskelua oli näyteltyt ennen koronapandemian puhkeamista. (Ahtiainen ym. 2020.)

Etäopetukseen käytettävä teknologia on ollut olemassa jo kauan ennen koronapandemian leviämistä. Sen käyttö oli kuitenkin ollut hyvin vähäistä, sillä erityistä tarvetta reaaliaikaiselle etäyhteyksin toteutettavalle opetukselle ei ole ollut. Koulujen kannalta koronapandemia tarkoitti mittavia ja nopeita harppauksia kohti etäopetusta. (Hytönen 2020.) Haasteiden lomassa etäopetuksen katsottiin avaavan uusia mahdollisuuksia, sillä etäyhteyksin toteutettava opetus antaa tilaa opiskelijälähtöisyydelle, innovatiivisuudelle ja joustavuudelle sekä kehittää itseohjautuvuutta. (Naah 2020.)

3.3 Opettajankoulutus

Koronapandemia vaikutti myös opettajankoulutukseen maailmanlaajuisesti. Useat opettajaopiskelijat ympäri maailmaa ovat kokeneet koulutuksensa jääneen vajavaiseksi etäopiskelun myötä. Etenkin kenttäkokemuksen puute on koettu mittavana (Carrillo & Flores 2020). Esimerkiksi Yhdysvalloissa, Washingtonin osavaltiossa, opettajankoulutusta leikattiin koronapandemian myötä suuresti, sillä monet täysimittaisen koulutuksen vaatimat osa-alueet edellyttivät ihmisten välistä kontaktia. Kehitettiin vaihtoehtoisia menetelmiä, joiden myötä opetusharjoittelut lyhenivät merkittävästi monen luokanopettajaopiskelijan kohdalla. Harjoittelukokemukset jäivät puutteellisiksi eivätkä lukuisat opiskelijat kyenneet kerryttämään arvokasta käytännön kokemusta tai vastaanottamaan tulevaisuuden uransa kannalta tärkeää palautetta. Myös teknologian käyttöön linkittyvät ongelmat ajoivat opiskelijoita tilanteeseen, jossa he eivät kyenneet saamaan palautetta suoriutumisestaan. Vaikka äkillisen muutoksen aiheuttaman tilanteen todelliset vaikutukset ovat nähtävissä vasta vuosien päästä, ovat nämä merkit huolestuttavia. (Choate, Goldhaber & Theobald 2021.)

Yliopisto-opiskelijoiden kokemukset etäopetukseen siirtymisestä ovat monipuolisia. Etäopetuksen eduksi nostetaan muun muassa paikan riippumattomuus. Luentojen seuraaminen koetaan vaivattomammaksi, kun se onnistuu esimerkiksi kotoa käsin. Erityisen positiiviseen valoon nousevat erilaiset tallenteet, jotka mahdollistavat opetuksen seuraamisen useaan kertaan ajasta riippumatta. Opiskelijoiden kokemusten mukaan tallenteet helpottavat myös muistiinpanojen tekemistä. (Mattern & Byman 2023.) Etäopetus luo oppimisympäristöjä, jotka voidaan nähdä joustavina ja opiskelijan autonomian kehitystä tukevin tiloina. Etäopetuksen menetelmillä onkin mahdollista painottaa vahvasti opiskelijoiden itsenäisyyden ja osallisuuden tukemista sekä itseohjautuvuuden kehitystä. (Holmberg 1986.) Opettajankoulutuksen kannalta

näin voidaan tähdätä kohti suomalaisen opettajankoulutuksen tavoitepäämäärää: autonomisesti toimivaa opettajaa (Warinowski ym. 2021).

Etäopiskelun huonot puolet liittyvät vahvasti vuorovaikutuksen puutteeseen sekä teknisiin haasteisiin. Opetuksen seuraaminen voi muuttua katkonaiseksi tilanteessa, jossa laitteet eivät toimi asianmukaisella tavalla. Haastavaksi koetaan myös oman opiskelun organisointi. (Mattern & Byman 2023.) Erityisesti opettajankoulutuksen osalta haastavaksi on muodostunut laadukkaiden opetusharjoitteluiden takaaminen opiskelijoille. Kokemukset koronapandemian aikaisista opetusharjoitteluista ovat jääneet opiskelijoiden näkemyksen mukaan vaillinaisiksi. Opettajaopiskelijat ympäri maailmaa ovat kamppailleet tilanteessa, jossa harjoittelupaikan löytäminen on ollut haastavaa ja käytännön kokemus opettajan työstä on jäänyt vähäiseksi. (Choate Goldhaber & Theobald 2021.)

Suomalainen opettajankoulutus on maailman mittakaavalla arvostettua. Länsimaiseen malliin suomalainen opettajankoulutus on sijoitettu yliopistoihin ja koulutusta pidetään monin puolin laadukkaana. Suomalaisen opettajankoulutuksen tavoitteena on valmistaa autonomisia opettajia, jotka ovat kykeneviä tekemään pedagogisesti perusteltavia ratkaisuja erilaisissa tilanteissa. Opettajan tulisi kyetä reflektoimaan omaa toimintaansa ja tämän perusteella kehittämään sitä tarvittavaan suuntaan. (Kansanen 2015.) Nykyisessä opettajankoulutusohjelmassa etäopetuksen menetelmiä ei juuri suoraan opeteta. Useat tutkimukset (esim. Choate ym. 2021) kuitenkin korostavat tarvetta kehittää etäopetuksen pedagogiikkaa ja opettaa sitä myös tulevaisuuden opettajille.

Opintojen siirtyminen etäyhteyksin toteutettaviksi on pakottanut opiskelijoita kehittämään teknologista osaamistaan, ja opettelemaan erilaisien virtuaalisten alustojen ja oppimisympäristöjen käyttöä. Ottaen huomioon käytännönkokemuksen tarpeellisuuden, on pohdittu mahdollisuutta yhdistää lähi- ja etäopetuksen menetelmiä tulevaisuuden opetusharjoitteluihin. Näin opiskelijoille olisi mahdollista taata laajamittaista ja monipuolista osaamista opetuksen eri menetelmien osalta. (Carrillo & Flores 2020.)

Toistaiseksi on varhaista arvioida, millaisia vaikutuksia etäopetuksella on uuteen opettajasukupolveen. Mahdollisena pidetään, että lähitulevaisuudessa koronapandemian aikaan opiskelleet opettajat saattavat tarvita täydennyskoulutusta, jonka tarkoituksena on korvata opiskeluaikana menetettyä käytännön kokemusta. (Choate ym. 2021.) Koronapandemia ei ole ainoa huolta herättävä näkökulma tulevan sukupolven opettajissa. Tuoreen tutkimuksen

(Kuusisto, Groot, Ruyper, Schutte, Rissanen & Suransky 2023) mukaan suomalaisten luokanopettajaopiskelijoiden päämäärät koulutukseen hakeutumisen pohjalla perustuvat pikemminkin oman edun tavoitteluun kuin haluun kasvattaa lapsia yhteiskunnan jäseniksi. Erityisen suurta huolta herättää tulevien opettajien jaksaminen työssä, jonka tekeminen perustuu pääasiassa taloudellisen turvan tavoitteluun. Tämä yhdistettynä opiskeluaikana koettuihin koronapandemian vaikutuksiin tekee tulevasta opettajasukupolvesta suuresti aikaisemmista poikkeavan.

3.4 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus nousee teemana esiin toistuvasti etäopetuksen hyödyistä ja haitoista puhuttaessa. Vuorovaikutusta voidaan lähestyä tässä tilanteessa kolmesta suunnasta: sosiaalisen, kognitiivisen ja opettajan luoman vuorovaikutuksen, sekä näihin linkittyvän läsnäolon tunteen näkökulmasta. Etäopetuksessa erityisen haastavaksi on koettu sosiaalinen läsnäolo, joka viittaa perinteisesti opiskelijoiden saamiin kokemuksiin yhteisöllisyydestä. Sosiaalisen läsnäolon merkitys nähdään tärkeänä opettamisen ja oppimisen tehokkuuden takaamiseksi. Vaikka yhteistyö opettajan ja opiskelijoiden välillä toimisi ja olisi mutkatonta, ei se yksinään riitä varmistamaan sosiaalisen läsnäolon tunnetta. (Carrillo & Flores 2020.) Opiskelija on sosiaalisesti läsnä etäopetustilanteessa vain silloin, kun hän sanoo tai kirjoittaa jotakin. Vaarana on, että osa opiskelijoista vetäytyy suljettujen mikrofoniin ja kameroiden taakse, eikä ole lainkaan läsnä opetustilanteessa. (Hirvimäki ym. 2021.)

Sosiaalisen läsnäolon tunne on vahvasti riippuvainen vertaisista ja opintoryhmän keskinäisestä ryhmäytymisestä. Tähän liittyvää sosiaalista vuorovaikutusta voidaan kuitenkin etäyhteyksin tapahtuvassa opetuksessa edistää erilaisten ryhmätöiden ja vuorovaikutusta tukevien verkkoalustojen avulla. Tilanteissa, joissa sosiaalinen vuorovaikutus asetetaan prosessina tehtävän suorittamisen edelle, on sosiaalinen läsnäolo mahdollista saavuttaa etäyhteyksinkin. (Carrillo & Flores 2020.) Toisaalta etäopetuksen etuna voidaan nähdä tasavertaisemman vuorovaikutuksen mahdollisuus. Etäyhteyksin tapahtuvan vuorovaikutuksen voidaan katsoa olevan otollisempaa opiskelijaryhmän hiljaisempien yksilöiden kannalta. Kun vuorovaikutus tapahtuu verkossa, ei riski hiljaisemman yksilön varjoon jäämisestä ole niin suuri. (Hirvimäki ym. 2021.)

Kognitiivinen vuorovaikutus ja läsnäolo näyttäytyy opiskelijoiden aktiivisena osallistumisena vuorovaikutukseen opetus- ja oppimisympäristöissä. Keskiössä on tiedon rakentuminen, reflektointi ja kognitiivisten taitojen kehittäminen. Etäopetuksen näkökulmasta kognitiivinen vuorovaikutus voidaan yhdistää opiskelijan kykyyn sopeutua uudelleen oppimisympäristöön ja taitoon hyödyntää sen tarjoamia mahdollisuuksia. (Carrillo & Flores 2020.) Etäopetus soveltuu reflektiivisten oppimistapojen hyödyntämiseen, joiden avulla opiskelija voi itse tarkastella omaa oppimistaan. Opiskelijoiden osallisuuden tarve kasvaa etäopetuksen myötä, mikä näyttäytyy yksilöiden välillä eri tavoin. Erilaiset etäopetukseen soveltuvat alustat tarjoavat kuitenkin tietoa opiskelijoiden aktiivisuudesta ja etenemisestä. Muun muassa näiden tietojen avulla opettajan on mahdollista aktivoita ja motivoita yksittäisiä opiskelijoita, joiden valmiudet itsenäiseen työskentelyyn eivät välttämättä ole muun ryhmän tasolla. (Hirvimäki ym. 2021.) Kognitiivinen läsnäolo onkin vahvasti riippuvainen niin sosiaalisesta vuorovaikutuksesta kuin opettajan luomasta vuorovaikutuksestakin. Kognitiivinen vuorovaikutus ja sen kehittäminen on koettu hyödyllisenä, sillä tulevaisuudessa etäopetuksen uskotaan yleistyvän entisestään myös alemmilla koulutusasteilla. (Carrillo & Flores 2020.)

Opettajan luoma vuorovaikutus ja opetusläsnäolo on sosiaalisen ja kognitiivisen läsnäolon tukemisen kannalta merkittävä vuorovaikutuksen muoto. Etäopetuksen kontekstissa keskeiseen asemaan opetusläsnäolon turvaamisen kannalta nousevat huolellinen opetuksen suunnittelu, tarkka pedagoginen lähestymistapa sekä sopivat työkalut ja teknologia. (Carrillo & Flores 2020.) Etäyhteyksin toteutetussa opetuksessa opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus eroaa väistämättä toisistaan. Etäopetuksen kontekstissa vuorovaikutustilanne muuttuu lähiopetuksen perinteisestä vuorovaikutustilanteesta horisontaalisempaan suuntaan.

Opiskelijan kannalta etäyhteyksin tapahtuvassa vuorovaikutuksessa voidaan hyödyntää asynkronisuutta eli ei-reaaliaikaista kommunikaatiota. Tämä mahdollistaa opiskelijoille runsaammin aikaa pohtia vastauksiaan opettajan esittämiin kysymyksiin tai laajempiin tehtäviin. (Hirvimäki ym. 2021.) Pedagogisesta näkökulmasta opetusläsnäolo voidaan nähdä etäopetusmyönteisenä. Opettaja voi perustellusti etäopetusta tarjoamalla edistää opetuksensa joustavuutta ja opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Oppimisen tehokkuutta voidaan pyrkiä parantamaan formatiivista arviointia painottamalla sekä yksilöllisiä tarpeita huomioimaan monipuolisilla suoritusvaihtoehdoilla. (Carrello & Flores 2020.)

4 Teoreettisen viitekehysmallin hahmottaminen ja tutkimuskysymykset

Tässä luvussa avaamme, kuinka olemme tutustuneet tutkimuksen taustalla vaikuttavaan teoreettiseen viitekehykseen. Lisäksi kerromme teoriataustan lähdemateriaalin hankinnasta ja perustelemme lähteiden valintaprosessia. Lopuksi esittelemme tutkimuskysymykset.

Tämä tutkielma perustuu aikaisemmista tutkimuksista muodostuvaan teoreettiseen viitekehykseen. Teoreettista viitekehystä hahmottaessa hyödynsimme lähteiden etsinnässä Turun yliopiston omaa Volter-tietokantaa, lähdemateriaalia ehdottavia tekoälysovelluksia (mm. Elicit) sekä tutkijoiden omia etsintöjä niin kirjastoissa kuin Internetissäkin. Käytetyt lähteet valittiin luotettavuuden, sisällön, aiheen ja julkaisuvuoden mukaan. Osa lähteistä on vanhoja, vanhimmat ovat 1980- ja 1990-luvuilta sekä 2000-luvun alusta. Etäopetuksen historia ulottuu kauas ja se on muuttunut ajan saatossa hyvin paljon. Tutkimukseen haluttiin saada tarkka kuvaus etäopetuksen eri aikakausista, ja siksi lähteet on valittu niitä kuvaavilta vuosilta.

Lähteiden valintaan vaikutti mahdolliset vertaisarvioinnit, julkaisijat, julkaisupaikat ja tutkimuksen yleinen luotettavuus. Lähteinä käytettyjen tutkimusten aiheet ja sisällöt on valittu siten, että ne palvelevat tämän tutkielman tarkoitusta mahdollisimman hyvin. Lähteitä rajattiin myös julkaisuvuoden mukaan siten, että ne olisivat mahdollisimman uusia. Erityinen kriteeri lähteille oli se, että ne käsittelisivät koronapandemian ajanjaksoa ja sen jälkeistä aikaa. Lähteet, jotka ovat peräisin 2020-luvulta, ovat tämän tutkimuksen kannalta ajankohtaisimpia ja tarkoituksenmukaisimpia, sillä etäopetuksen muotoutuminen nykyhetkiseen tilaansa on tapahtunut viimeisen neljän vuoden aikana.

Tutkimuksen pääkysymys on:

Miten luokanopettajaopiskelijat ovat kokeneet etäopetuksen tuoman muutoksen opiskeluun?

Pääongelmaa tarkastellaan kolmen alakysymyksen avulla:

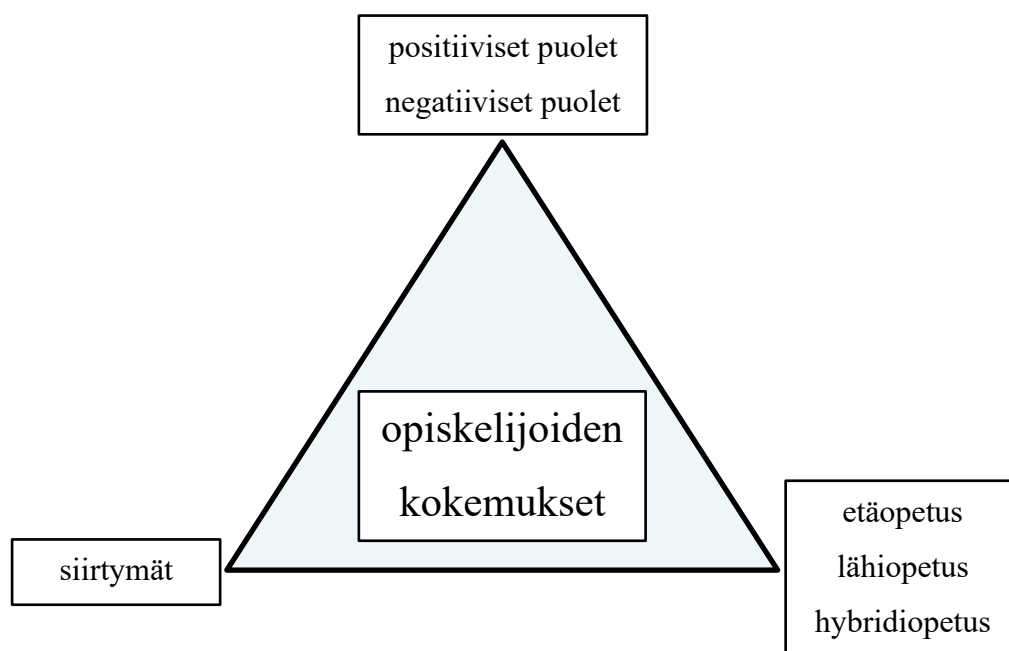
1. Mitä hyviä tai huonoja puolia etäopetukseen liittyy?
2. Miltä siirtymät lähiopetuksen ja etäopetuksen välillä ovat tuntuneet?
3. Miten opettajaopiskelijat muuttaisivat nykyisiä yliopistokursseja ja niiden järjestämistä?

5 Tutkimusmenetelmät

Tässä luvussa esittelemme käyttämiämme tutkimusmenetelmiä. Alussa avaamme tutkimuksen ydinkohtia niitä havainnollistavan mallin avulla. Sitten kerromme kvalitatiivisesta eli laadullisesta tutkimuksesta prosessina, minkä lisäksi tuomme esiin laadullisen kyselylomakkeen etuja. Tämän jälkeen kuvailemme tutkimuksen toteuttamista käytännön tasolla tutkimusjoukon ja aineiston keruun avulla. Lopuksi esittelemme laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysejä sekä hyödyntämiämme aineiston analysoinnin menetelmiä.

5.1 Tutkimuksen ydinkohtia havainnollistava kuvio

Tutkimuksen ydinkohtia havainnollistavan kuvion tarkoituksena on selventää, mistä luokanopettajaopiskelijoiden kokemukset yliopisto-opinnoissa hyödynnettäviä opetusmenetelmiä kohtaan muodostuvat. Kuvion keskiössä on opiskelijoiden kokemukset, sillä se on tutkimuksemme tärkein kiinnostuksen kohde. Kolmion ylimmässä kärjessä ovat positiiviset ja negatiiviset puolet. Ne yhdistyvät kolmion alemmissä kärjissä oleviin siirtymiin lähi- ja etäopetuksen välillä sekä opetusmenetelmiin, jotka tässä tapauksessa ovat etäopetus, lähiopeutus ja hybridiopetus. Nämä yhdessä muodostavat opiskelijoiden kokemukset, joista tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita.

Kuvio 1. Tutkimuksen ydinkohtia havainnollistava kuvio.

5.2 Laadullinen tutkimus

Tutkimuksemme mukailee laadullista eli kvalitatiivista lähestymistapaa. Laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu tyypillisesti rajoitettu otantakoko sekä perusteellinen perehtyminen yksittäistapauksiin. Menetelmä pyrkii saavuttamaan ennen kaikkea kokonaisvaltaisen ymmärryksen tutkittavasta kohteesta ja lähtökohtaisesti kuvaamaan sitä, millaista todellinen elämä on. (Hirsjärvi ym. 2009). Hyvin usein kvalitatiivista tutkimusmenetelmää pidetään ainoana vaihtoehtona määrällisen, kvantitatiivisen, tutkimuksen rinnalla. Tämän kaltainen kahtiajako on kuitenkin epärealistinen, sillä näiden kahden menetelmätyypin välillä on runsaasti yhtäläisyyksiä. Molemmissa tutkimustyypeissä pyritään järkeenkäyvään argumentointiin ja objektiivisuuteen. (Alasuutari 2011.)

Terminä laadullinen tutkimus voidaan nähdä tietynlaisena sateenvarjona, joka pitää allaan runsaasti toisistaan poikkeavia menetelmiä. (Sarajärvi & Tuomi 2018). Laadullisen tutkimuksen prosessi onkin aina jossain määrin ainutlaatuinen, sillä se edellyttää olemassa olevien menetelmien soveltamista samalla, kun kehitetään uusia menetelmiä. (Alasuutari 2011) Laadullisen tutkimuksen kautta haluamme antaa tilaa opettajaopiskelijoiden äänelle. Kuten kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaista on (Hirsjärvi ym. 2009.), tutkimuksemme otantajoukko on tarkoin valittu, ei satunnainen. Lisäksi tutkimuksemme on toteutettu joustavasti ja vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen. Jokaista erillistä vastausta on käsitelty ainutlaatuisena ja tulkittu sen mukaisesti.

Toteutimme tutkimuksemme aineistonkeruun kyselylomakkeella. Kyselyn eduiksi voidaan nähdä potentiaali laajan tutkimusaineiston saavuttamiseen. Lomake on mahdollista lähettää suurelle otantajoukolle ja se voi sisältää runsaan määrän kysymyksiä. Kyselylomake mahdollistaa tutkimusongelman lähestymisen monista eri näkökulmista ja siihen vastaaminen on vaivattomampaa esimerkiksi haastatteluun verrattuna. (Hirsjärvi ym. 2009.) Koemme, että avoimia kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella kykenemme luomaan jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla mahdollisimman yhteneväisen lähtöasetelman. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa ja kuvailla todellisia ajatuksiaan ja mielipiteitään rajaamatta niitä ennalta määrättyihin raameihin. (Hirsjärvi ym. 2009.)

5.3 Aineistonkeruu ja tutkimusjoukko

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä Webropol-kyselylomaketyökalulla. Kyselylomakkeet lähetettiin yliopiston sähköpostin kautta kaikille sillä hetkellä Turun yliopistossa Rauman kampuksella kirjoilla oleville luokanopettajaopiskelijoille. Alun perin ajatuksena oli kutsua ehdot täyttäviä luokanopettajaopiskelijoita haastateltaviksi, mutta kyselylomakkeen koettiin olevan vaivattomampi ja vastaajia motivoivampi tapa osallistua tutkimukseen. Kiireinen opiskeluarki sekä tutkijoiden ja tutkimukseen vastaajien todennäköisesti ristiin menevät aikataulut koettiin liian suurena haasteena tutkimuksen toteutuksen kannalta. Tutkimusjoukko haluttiin myös pitää mahdollisimman satunnaisena, eikä tutkijoiden haluttu vaikuttavan vastaajien henkilöllisyyksiin.

Kyselylomake laadittiin etukäteen laadittujen avoimien kysymysten pohjalta. Kysymysten laadintaprosessi lähti tutkijoiden yhteisestä pohdintakeskustelusta aiheeseen liittyen. Kysymyksillä haluttiin saada vastaus tiettyihin etäopiskeluun liittyviin aihealueisiin. Kysymykset pyrittiin luomaan niin, että ne olisivat mahdollisimman selkeitä ja että niistä saataisiin tarkat vastaukset kysytyihin asioihin. Kysymyksiä oli yhteensä 10. Vastausten merkkimäärää ei oltu rajoitettu, koska tutkijat toivoivat mahdollisimman pitkiä ja kattavia vastauksia kysymyksiin. Alussa kysyttiin taustatietoina vastaajan opintojen aloitusvuotta ja etäopiskelun yhteispituutta tähän asti, lopussa kysyttiin etäopetuksen määrää tämänhetkisissä opinnoissa. Varsinaisilla kysymyksillä haettiin kokemuksia etäopetuksen hyvistä ja huonoista puolista, siirtymistä lähi- ja etäopetuksen välillä, ja erilaisten lähi- ja etäopetusmenetelmien hyödyntämisestä tämänhetkisissä luokanopettajaopinnoissa Rauman opettajankoulutuslaitoksella. Kyselylomakkeen kysymykset löytyvät liitteistä (Liite 1) tutkimusraportin lopusta.

Tutkimusaineisto kerättiin loppuvuonna 2023, jolloin lomake lähetettiin kaikille sillä hetkellä Rauman opettajankoulutuslaitoksessa kirjoilla oleville luokanopettajaopiskelijoille. Sähköpostiviestissä kerrottiin itse tutkimuksesta, sen toteutuksesta, aineiston säilytyksestä ja vapaaehtoisuudesta. Edellä mainittujen lisäksi viestissä kerrottiin, että kyselyyn vastaamisen ehtona oli opintojen aloitus ennen koronakevättä vuonna 2020. Vastaajista kaikki noudattivat tätä ohjeistusta. Tutkimuksessa ei oltu kiinnostuneita vastaajien sukupuolesta tai siitä, kuinka monta vuotta luokanopettajaopintoja vastaajalla oli takanaan. Koimme, ettei näillä tiedoilla olisi ollut vaikutusta tutkimustuloksiin.

Ensimmäisen lähetykserran jälkeen vastauksia tuli viisi kappaletta. Kyselylomake lähetettiin uudestaan samoille vastaanottajille muistutusviestin kera alkuvuodesta 2024. Vastauksia tuli kaksi lisää, eli kokonaisvastausmäärä oli seitsemän. Vastaaajia olisi toivottu olevan enemmän, mutta senhetkisessä aineistonkeruutilanteessa vastauksia ei tullut enempää. Kaikkien vastaajien vastauslomakkeet hyväksyttiin mukaan tutkimukseen.

5.4 Aineiston analyysi

Laadullisessa analyysissä tutkimusaineistoa lähestytään kokonaisuutena. Tavoitteena on hahmottaa käsiteltävien ilmiöiden monimutkaisia ulottuvuuksia sekä yhteyksiä ihmisten elämään. Perusanalyysimenetelmä, jota voidaan hyödyntää kaikissa laadullisen tutkimuksen menetelmissä, on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi voidaan nähdä yksittäisenä metodina tai laajamittaisempuna teoreettisena viitekehyksenä, joka on mahdollista yhdistää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Monet laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät pohjautuvat juuri sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysiä ei lähtökohtaisesti ohjaa mikään teoria tai epistemologia, mutta sen hyödyntämisessä on mahdollista käyttää suhteellisen vapaasti monenlaisia teoreettisia ja epistemologisia lähtökohtia. (Sarajärvi & Tuomi 2018.)

Vaikka laadullinen tutkimus pitää sisällään runsaasti erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja (Sarajärvi & Tuomi 2018), voidaan tutkimusprosessin vaiheita hahmottaa osissa. Teoksessaan *Laadullinen tutkimus 2.0* (2011) Alasuutari nimeää laadullisen analyysin kahdeksi keskeisimmäksi vaiheeksi havaintojen pelkistämisen sekä arvoituksen ratkaisemisen. Havaintojen pelkistämisessä korostetaan tiettyä teoreettismetodologista näkökulmaa, joka ohjaa tutkijaa tarkastelemaan aineistoa tietyllä tutkimuskysymystä palvelevalla tavalla. Keskeistä on rajoittaa huomio tutkimuskysymyksen sekä valitun teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaiseen tietoon. Tämä prosessi pitää sisällään myös havaintojen karsimisen ja ryhmittelyn yhteisten piirteiden perusteella. Tavoitteena on saada tutkimusaineisto muotoon, jossa sen käsittely on mielekkäämpää. (Alasuutari 2011.)

Teoksessaan *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (2018), Sarajärvi ja Tuomi kuvaavat laadullisen analyysin ensivaiheet hyvin samankaltaisesti. Ensimmäisenä keskeistä on kiinnittää huomio siihen, mikä aineistossa kiinnostaa. Päätös kiinnostuksen kohteesta on oltava vahva ja ohjattava näin analyysia haluttuun suuntaan. Laadullisessa tutkimuksessa yleistä on, että aineisto sisältää runsaasti ennalta arvaamattomia mielenkiintoisia näkökulmia. Tutkijan on

otettava tämä huomioon aineistoa rajatessaan, sillä kaikkea ei voi sisällyttää yhteen tutkimukseen. Tutkijan tulee valita riittävän kapea aihe, mutta kerrottava siitä kaikki, mitä aineistosta on mahdollista saada irti. Aineisto käydään tarkoin läpi ja sieltä poimitaan kiinnostuksen kohteeseen sisältyvät asiat, kun taas kaikki muu jää pois tutkimuksesta. Poimitut asiat kerätään yhteen, täysin erilleen muusta aineistosta.

Alasuutarin (2011) termistöä käyttäen, arvoituksen ratkaiseminen eli aineiston tulkitseminen on laadullisen analyysin toinen vaihe. Prosessin tässä vaiheessa tutkija tekee käytettävissä olevien tietojen perusteella tulkinnan tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari, 2011.) Tulkinnan helpottamiseksi on hyvä päättää, hakeeko aineistosta samanlaisuutta vai erilaisuutta. Kokonaiskuvan selkeyttämiseksi aineisto on syytä luokitella, teemoittaa tai tyypitellä. Luokittelua pidetään menetelmistä yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona. Yksinkertaisimmillaan aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, kuinka monta kertaa kukin luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelu on luonteeltaan luokittelun kaltaista. Aineisto jaetaan haluttuihin teemoihin ja saaduista vastauksista etsitään viittauksia näihin aihealueisiin. Luokitteluun poiketen teemoittelussa kuitenkin painotetaan pelkän lukumäärän sijaan sitä, mitä kustakin teemasta on vastauksissa sanottu. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään tietyiksi tyypeiksi. Tavoitteena on tiivistää joukko tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä yleistykseksi. (Sarajarvi & Tuomi 2018.)

Käsittelimme tutkimuksen aineistoa sisällönanalyysin keinoja hyödyntäen. Olimme muodostaneet kyselylomakkeen kysymykset ennalta siten, että vastausten rajaamista ei juuri tarvinnut tehdä. Kysymykset olivat mahdollisimman selkeitä ja yksinkertaisia eivätkä jättäneet juuri varaa monitulkintaisuudelle. Käsittelimme keräämäämme aineistoa siis kokonaisuutena tarkistettuumme, että kaikki vastauksissa esitetyt näkökulmat sopivat tutkimuskysymykseemme. Tämän jälkeen lähestyimme aineistoa teemoittelua hyödyntäen. Kyselylomakkeen vastaukset kerättiin yhteen tiedostoon, jossa niiden vertailu oli helpompaa. Vastauksista etsittiin sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Vastauksista löydetty teemat ryhmiteltiin alaryhmiin ja merkittiin värikoodeja hyödyntäen. Värikoodausten perusteella saatiin yleiskuva vastausten teemoista ja niiden kokonaisvaltainen käsittely helpottui. Koodauksen perusteella oli mahdollista tehdä varovaisia yleistyksiä luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksista. Hyödynsimme aineiston tulkintavaiheessa myös luokittelun menetelmiä ja keräsimme taulukkoon eri teemojen ja luokkien määrällistä jakautumista hahmottaaksemme esitettyjen mielipiteiden toistuvuutta.

6 Tulokset

Tässä luvussa kerromme tutkimuksemme tuloksista aiemmin esiteltyjen tutkimuksen alakysymysten kautta. Olemme jakaneet kyselylomakkeen kysymykset kolmeen teemaan, joista kutakin käsitellään erillisessä alaluvussa. Aluksi keskitymme luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksiin etäopetuksen hyvistä ja huonoista puolista. Lisäksi vertailemme opiskelijoiden suhtautumisen muutoksia etäopetukseen siirtymisen ja tämänhetkisen tilanteen välillä. Tämän jälkeen käsittelemme opiskelijoiden näkemyksiä siirtymistä etä- ja lähiopetuksen välillä. Vertailemme kunkin vastaajan mielipiteiden muutoksia siirtymien välillä. Lopuksi tuomme esiin luokanopettajaopiskelijoiden toiveita opetusmenetelmien hyödyntämisestä tulevaisuudessa.

6.1 Opiskelijoiden positiivisia ja negatiivisia kokemuksia etäopetuksesta

Kyselyyn vastanneet opiskelijat saivat vapaasti kuvailla kokemuksiaan etäopetuksesta kahdessa kysymyksessä, joista toinen käsitteli etäopetuksen hyviä ja toinen huonoja puolia. Jokainen kyselyyn vastannut löysi etäopetuksesta sekä positiivisia että negatiivisia asioita.

Kysymys 4: Millaisia hyviä puolia etäopetuksessa mielestäsi on?

Kyselyssä esiin noussut etäopetuksen hyvä puoli	Vastaajien lukumäärä (n=7)	% Vastaajista (n=100 %)
Joustavuus paikan suhteen	3	43 %
Joustavuus ajankäytön suhteen	3	43 %
Digitaitojen ja -materiaalien käytön harjaantuminen	1	14 %
Työnteko tai matkustelu opintojen aikana	2	29 %
Keskittyminen	2	29 %
Rahan säästäminen	1	14 %
Luennoista hyötyminen	2	29 %
Tehokkuus	2	29 %

Taulukko 1.

Vastauksista käy selkeästi ilmi, että etäopetus mahdollistaa opiskelun omassa aikataulussa ja se säästää sekä aikaa että rahaa. Ajansäästö ilmenee kodin ja yliopiston välisten matkojen poisjäämisestä ja tehokkaampana opintojen aikatauluttamisena. Rahansäästö puolestaan selittyy

matkakulujen, esimerkiksi bensakulujen, vähentymisenä. Tärkein esiin nouseva asia on kuitenkin joustavuus paikan suhteen. Kyselyyn vastanneet kertovat opintojen ohella työskentelyn ja matkustamisen olevan helpompaa etäopetuksen ansiosta. Riippumattomuus olinpaikasta mahdollistaa erään vastaajan mukaan ”vapaamman elämän” ja toisen mukaan ”joustoa omaan elämään”. Sama vastaaja kertoo luentojen kuuntelemisen lenkillä ollessaan olevan itselleen mielekkäämpää ja tehokkaampaa kuin luentosalissa istumisen. Myös digitaitojen kehittyminen koetaan positiivisena asiana.

Etäopetuksen mielekkyys ja sen tuomat hyödyt nousevat vahvasti esiin vastauksissa. Esimerkiksi luento-opetus koetaan yleisesti mielekkäämmäksi etänä järjestettynä. Suurten, kymmeniä tai satoja ihmisiä kattavien luentojen järjestäminen etäyhteyksin koetaan kätevämmäksi kuin paikan päällä järjestettävien luentojen pitäminen. Esitelmien ja Power Point -pohjaisten esitysten pitäminen etäyhteyksien välityksellä on vastausten mukaan hyödyllistä. Ajan ja rahan säästäminen on suuri osatekijä etäopetuksen kannatukseen, mutta myös oman ajankäytön ja tehokkuuden suunnittelu vaikuttaa vastausten perusteella asiaan. Yleisesti voidaan todeta, että sellainen opetus, joka ei varsinaisesti vaadi läsnäoloa tai kovin suurta henkilökohtaista osallistumista, on vastaajien mukaan parempi järjestää etänä.

Kysymys 5: Millaisia huonoja puolia tai haasteita etäopetuksessa mielestäsi on?

Kyselyssä esiin noussut etäopetuksen huono puoli	Vastaajien lukumäärä (n=7)	% Vastaajista (n=100 %)
Vuorovaikutuksen puuttuminen	3	43 %
Keskustelun vähyys	2	29 %
Pienryhmätyöskentelyn ongelmat (break out rooms)	1	14 %
Etäopetukseen soveltumattomat aiheet ja konkretian vähyys	2	29 %
Ryhmäytymisen kärsiminen	2	29 %
Sosiaalisten suhteiden vähyys	2	29 %
Tekniset ongelmat	1	14 %
Opiskelun suorituskeskeisyys	1	14 %
Keskittymisen haasteet	2+1*	29–43 %

Taulukko 2.

* Keskittymisen haasteet nousivat suoraan esiin kahden opiskelijan vastauksissa. Yhden opiskelijan vastauksesta ilmeni, että keskittyminen on etäyhteyksin toteutettavassa opetuksessa lähiopetusta helpompaa silloin, kun opetus ei vaadi kokoaikaista ruudun edessä oloa. Esimerkiksi luennoilla, joilla opetuksen seuraaminen onnistuu ainoastaan kuuntelemalla, keskittyminen on vastaajan mukaan helpompaa. Pienryhmäopetus, joka vaatii kaiken aikaista läsnäoloa, on taas etäyhteyksin kuormittavampaa.

Etäopetuksen negatiivisista puolista puhuttaessa vastauksista nousevat selkeimmin esiin vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet. Vuorovaikutus niin opettajan ja opiskelijoiden välillä kuin opiskelijoidenkin kesken koetaan yleisesti todella tärkeäksi ja sen heikentyminen tai pois jääminen etäopetuksen takia nimetään erittäin huonoksi asiaksi. Sosiaalisten suhteiden luominen on jäänyt etäopetuksen takia puutteelliseksi. Sosiaalisuus on suuri osa opiskelua ja opiskelijaelämää, joten puutteelliset sosiaaliset suhteet vaikeuttavat niin ryhmäytymistä kuin opiskelun mielekkääksi kokemistakin. Eräs vastaaja kuvailee asiaa näin: *”opiskelusta tulee tylsää ja suoriutumiskeskeistä”*.

Luento-opetuksen pitäminen etänä koetaan positiivisena asiana, mutta lähiopetuksen, opettajankoulutuksessa niin kutsutun demonstraatio- eli demo-opetuksen, etänä pitäminen on vastaajien mukaan hankalaa ja epätarkoituksenmukaista. Jatkuva ruudun ääressä läsnä oleminen koetaan työlääksi ja keskittymisen kerrotaan olevan vaikeampaa kuin lähiopetuksessa ollessa. Ryhmätöiden ja ryhmäkeskustelujen käyminen etänä Zoomin välityksellä on vastaajien mukaan hankalaa ja tilanne antaa helposti mahdollisuuden eristää itsensä kokonaan toiminnasta sulkemalla kamera ja mikrofoni. Erään vastaajan vastauksessa mainitaankin *”surullisen kuuluisat break out roomit, joissa mustat näytöt olivat mutella tai vaihtoehtoisesti opiskelijat poistuivat totaalisesti Zoomista”*.

Teknologisten laitteiden toiminta ja käyttäjien osaaminen aiheuttavat vastausten perusteella haasteita. Internet-yhteyksien ja laitteiden toimintahäiriöt hankaloittavat opetuksen seuraamista ja sen toteuttamista. Suuret osallistujamäärät kuormittavat etäyhteyksiä ja toimintakatkoksia voi siitä syystä ilmetä. Käyttäjien osaamisella viitataan erityisesti opettajien osaamisen tasoon. Opettajien eritasoiset teknologiataidot vaikuttavat opetuksen sujuvuuteen ja sen monipuolisuuteen. Ongelmat ohjelmistojen käytössä, tiedostojen avaamisessa ja näytön jakamisessa hidastavat opetusta ja sen seuraamisesta tulee raskasta ja turhauttavaa.

Joidenkin oppiaineiden, kuten musiikin ja liikunnan, järjestäminen etänä koetaan vaikeaksi. Konkretian ja itse tekemisen puuttuminen niitä vaativissa harjoitteissa jättää vastausten mukaan oppimisen hyvin ohueksi. Vastaajat kokevat oman oppimisensa jääneen puutteelliseksi konkreettisen tekemisen poisjäännin takia, ja sen vuoksi opiskelijoilla saattaa ilmetä epävarmuutta tiettyjä oppiaineita kohtaan. Tällä viitataan todennäköisesti korona-aikana toteutettuun opetukseen. Pandemian ja rajoitteiden jälkeisen ajan käytännön tekemistä vaativa opetus on järjestetty pääosin normaalisti lähiopetuksena.

Kysymys 6: Onko suhtautumisesi etäopetukseen muuttunut ajan kuluessa? Miten?

Vastaaja nro.	Suhtautuminen siirtymään lähiopetuksesta etäopetukseen (kysymys 3)	Etäopetukseen suhtautuminen tällä hetkellä (kysymys 6)
1.	+	n
2.	-	+
3.	-	+
4.	+	n / - *
5.	-	n
6.	+	n / - **
7.	+	n

Taulukko 3.

+ = positiivinen suhtautuminen

- = negatiivinen suhtautuminen

n = neutraali suhtautuminen

* Vastaaja numero 4 kertoo, että hänen suhtautumisensa etäopetukseen on tällä hetkellä melko neutraali, mutta hän haluaisi silti nähdä ihmisiä paikan päällä, jotta pääsisi keskustelemaan muiden opiskelijoiden kanssa. Lisäksi hän kirjoittaa vastauksessaan: *”Olen tässä etäopiskeluvuosien aikana huomannut, miten opiskelu tuntuu jopa yksinäiseltä ja tylsältä, jos kaikki on vain etänä.”*

** Vastaaja numero 6 kertoo suhtautuvansa melko neutraalisti tällä hetkellä etäopetukseen. Häntä ei haittaa, vaikka osa luennoista onkin etänä, vaikka toisaalta hän haluaisi käydä yliopistolla luennolla edes kerran viikossa. Negatiivisesti hän suhtautuu etänä järjestettyihin demoihin, ja vastaakin näin: *”Etädemoihin suhtaudun kielteisesti, niille ei ole juurikaan pedagogisia perusteluita.”*

Valtaosa (71 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista kertoo suhtautumisensa etäopetusta kohtaan muuttuneen neutraalimmaksi. Näistä 80 % on suhtautunut siirtymävaiheeseen lähiopetuksesta etäopetukseen positiivisesti ja 20 % negatiivisesti. Kyselyyn vastanneista 29 % kokee muutoksen olleen negatiivisesta positiiviseen. Kukaan ei varsinaisesti kokenut suhtautumisensa muuttuneen negatiivisemmaksi, mutta kahden vastaajan vastauksista ilmenee sekä neutraaleja että negatiivisia puolia.

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastauksissa ilmenee, että ajan kuluessa etäopetuksen hyödyt ovat selkeytyneet. Vastauksista nousee esiin myös näkökulma, jonka mukaan alussa koettu positiivinen muutos etäopetukseen siirtymisestä on ajan myötä muuttunut kaipuiksi takaisin opiskelutovereiden ja sosiaalisten kontaktien pariin. Suhtautumisen muutosta on siis tapahtunut molempiin suuntiin, mutta yleisesti suhtautuminen on muuttunut neutraalimmaksi ajan kuluessa. Vastausten mukaan se johtuu etäopetukseen tottumisesta ja käytäntöjen vakiintumisesta.

6.2 Opiskelijoiden kokemuksia siirtymistä lähi- ja etäopetuksen välillä

Puhuttaessa vuoden 2020 keväällä tapahtuneesta siirtymästä lähiopetuksesta etäopetukseen, vaihtelivat kyselyyn vastanneiden mielipiteet ja kokemukset suuresti. Lähes kaikissa vastauksissa esiin nousi kuitenkin tilanteen äkillisyys ja muutoksen yllättävyys. Noin kolmannes opiskelijoista (29 %) kuvasi, kuinka etäopetukseen sopeutuminen oli aluksi haastavaa, mutta helpottui ajan kuluessa. Mitä pidempään etäopetus jatkui, sitä enemmän opetusmenetelmästä alkoi löytyä positiivisia puolia.

”Alkuun pelotti, myöhemmin näki myös hyödyt” (Vastaja 3)

Toisaalta yhtä suuri osa opiskelijoista koki etäopetuksen ensi alkuun mielekkäänä ja vaivattomana. Vastauksissa esiin nousi joustavuuden tuoma helpotus, koulumatkoihin käytettävän ajan ja rahan säästymisen sekä aamuhäämisten helpottuminen. Näiden vastaajien kokemusten mukaan menetelmä alkoi tuntua ajan kuluessa raskaammalta, koska sosiaaliset suhteet kärsivät. Tämän lisäksi opiskelijat kokivat, etteivät saaneet etäyhteyksin yhtä laadukasta opetusta, etenkin monialaisten opintojen kohdalla. Vastauksissa nousi esiin, kuinka

lähiopetusta pyrittiin korvaamaan itsenäisillä kirjallisilla tehtävillä, jotka koettiin opiskelijoiden näkökulmasta ajoittain jopa suhteettoman työläiksi.

Vastaajien keskuudessa nousi esiin myös tietotekniikan käyttöön liittyneet ongelmat. Kun siirtymä etäopetukseen toteutui yllättäen keväällä 2020, opiskelu muuttui vastaajien kokemusten mukaan raskaammaksi. Opiskelijat, joilla ei ennalta ollut laajaa tietoteknistä osaamista, joutuivat varsinaisten opintojen lisäksi omaksumaan runsaasti uutta tietotaitoa liittyen etäopetuksessa käytettäviin alustoihin ja oppimisympäristöihin. Teknologisten laitteiden toimintaan koettiin myös liittyvän ongelmia. Etäopetus vaatii opiskelijoilta toimivia laitteita, joilla seurata ja osallistua opetukseen, mutta niiden toimintaan ei vastaajien mukaan voi aina luottaa.

Vastaaja nro.	Suhtautuminen siirtymään lähiopetuksesta etäopetukseen (kysymys 3)	Suhtautuminen siirtymään etäopetuksesta takaisin lähiopetukseen (kysymys 7)
1.	+	+
2.	-	-
3.	-	+ / -
4.	+	+
5.	-	+
6.	+	+
7.	+	+ / -

Taulukko 4.

+ = positiivinen suhtautuminen

- = negatiivinen suhtautuminen

n = neutraali suhtautuminen

Opiskelijoiden kokemukset siirtymästä takaisin lähiopetukseen ovat melko yksimielisiä. Vastaajista 86 % koki paluun takaisin lähiopetukseen positiivisena asiana. Kaksi näin vastanneista löysi hyvien puolien lisäksi myös huonoja puolia siirtymästä etäopetuksesta lähiopetukseen. Vain yksi vastaaja (14 %) ilmaisi paluun olevan negatiivinen asia. Hän kertoi vastauksessaan, että lähiopetus tuntuu ”*ajoittain turhauttavalta*” ja että ”*etäopetusta/hybridiä voisi hyödyntää pakollisten luentosalissa istumisten sijaan*”. Positiivisesti muutokseen vastanneiden vastauksissa nousi esiin erityisesti mahdollisuus kasvokkaiseen vuorovaikutukseen opiskelukavereiden kanssa. Vastauksissa kävi ilmi, että moni opiskelija oli kaivannut lähiopetusta ja sen luomaa ilmapiiriä.

Toiset opiskelijat painottivat kustannuksiin liittyviä näkökulmia. Heidän vastauksissaan kävi ilmi, kuinka siirtyminen takaisin lähiopetukseen koettiin negatiivisena juuri kustannusten nousun takia. Näissäkin vastauksissa opiskelijat kuitenkin kertoivat, kuinka kokivat vuorovaikutuksen lisääntymisen ja fyysisen läsnäolon hyvänä asiana. Monesta vastauksesta ilmeni sekä positiivisia että negatiivisia puolia, mutta kaikissa näissä vastauksissa positiiviset puolet olivat kuitenkin isommassa roolissa kuin negatiiviset.

Kaiken kaikkiaan voidaan yleistää, että oli suhtautuminen alun perin mikä tahansa, siirtymä takaisin lähiopetukseen koettiin positiivisena muutoksena. Etäopetuksen hyödyt osataan siirtymän jälkeen paremmin tiedostaa ja sen käyttöä toivotaan etenkin luento-opetuksessa. Lähiopetuksen merkitys opiskelijoille on kiistaton, vaikkakin paikan päällä tapahtuvalla opetuksella on myös omat huonot puolensa.

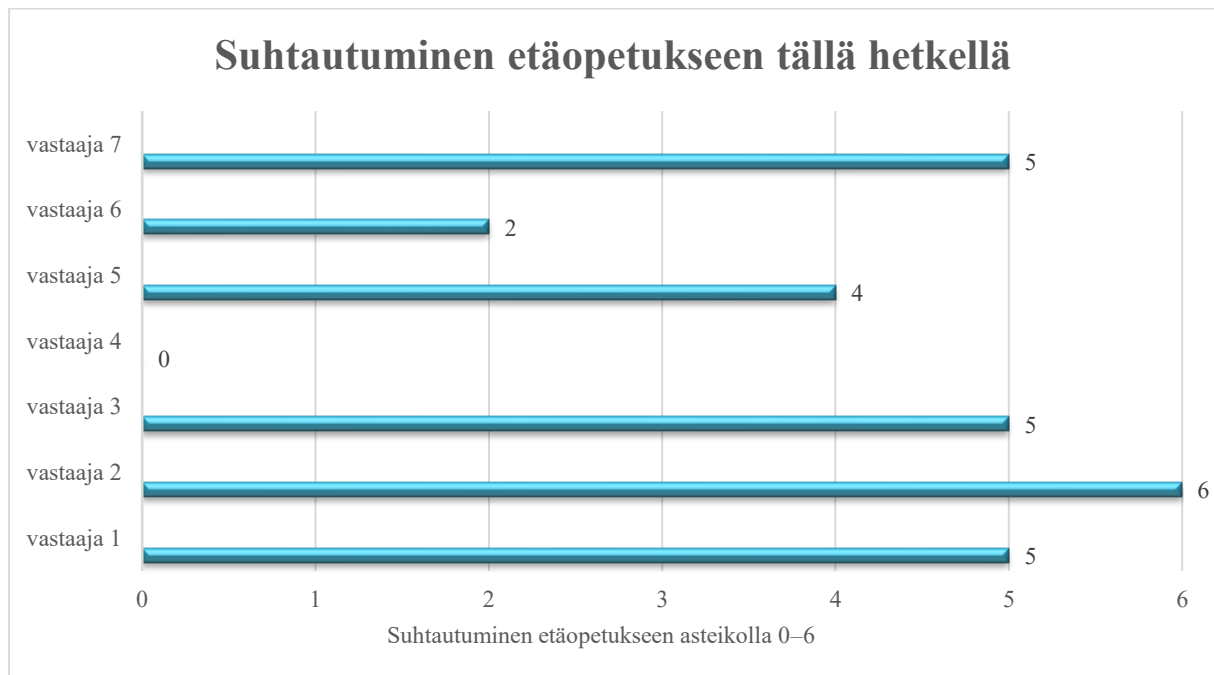
*”Osin tylsältä kustannusten nousun takia, osin kivalta päästä livenä muiden pariin”
(Vastaaaja 2)*

Kyselyssä kysyttiin myös tämänhetkistä etä- ja hybridiopetuksen osuutta opinnoista. Hybridiopetuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä opetusmenetelmää, jossa hyödynnetään samanaikaisesti lähi- ja etäopetusta. Opiskelijoiden vastauksista ilmenee, että etäopetus on jäänyt osaksi yliopisto-opetusta. Jokaisen kyselyyn vastanneen kokemuksista käy kuitenkin ilmi, että etä- ja hybridiopetuksen määrä on kutistunut hyvin pieneksi. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden arvion mukaan kaikista opinnoista vain 5–25 % yliopisto-opinnoista on tällä hetkellä mahdollista suorittaa etä- tai hybridiopetuksena. Vastauksista käy ilmi, kuinka etäopetus painottuu etenkin luentoihin, kun taas pienryhmäopetus järjestetään jälleen lähiopetuksena.

6.3 Opiskelijoiden toiveita opetuksen toteutukseen liittyen

Opiskelijoiden tämänhetkinen suhtautuminen etäopetukseen näyttäytyi vahvasti tulevaisuuden toiveita koskevissa kysymyksissä. Vastaaajilta kysyttiin ajatuksia siitä, miten ja millaisia opetusmenetelmiä hyödyntäen yliopisto-opintoja tulisi toteuttaa jatkossa. Valtaosa opiskelijoista suhtautui etäopetukseen positiivisesti ja toivoi sen jatkuvan myös tulevaisuudessa lähiopetuksen ohella. Kuvio 2 on muodostettu tarkastelemalla vastauksissa esiintyvää

suhtautumista etäopetusta kohtaan. Opiskelijat, jotka suhtautuvat etäopetukseen positiivisemmin, toivoivat sen käyttöä myös tulevaisuuden opinnoissa. Negatiivisesti etäopetukseen suhtautuvat opiskelijat toivoivat etäopetuksen määrän rajoittamista tai siitä luopumista tulevaisuuden opinnoissa. Kahden ääripään väliin sijoittuu opiskelijat, joiden suhtautuminen opetusmenetelmiä kohtaan näyttäytyi neutraalimpana ja välinpitämättömämpänä.

Kuvio 2. Suhtautuminen etäopetukseen tällä hetkellä asteikolla 0–6 (0=täysin negatiivinen, 6=täysin positiivinen)

Kuviossa 2 kuvataan kyselylomakkeen vastaajien suhtautumisen positiivisuutta etäopetusta kohtaan. Kuvio koostuu kysymysten ”9. Miten muuttaisit nykyistä opetusmenetelmien (etäopetus/lähiopetus/hybridiopeus) hyödyntämistä?” ja ”10. Millaisia asioita toivoisit otettavan huomioon yliopistokurssien suunnittelussa opetusmenetelmiin ja niiden toteutukseen liittyen?” vastauksista. Asteikko muodostuu vastausten positiivisuuden määrästä, jotka on skaalattu asteikolle 0–6. Asteikossa 0 tarkoittaa täysin negatiivista suhtautumista ja 6 täysin positiivista suhtautumista. Täysin negatiivisesta seuraava (arvo 1) tarkoittaa negatiivista, täysin positiivista edeltävä (arvo 5) tarkoittaa positiivista. Näiden puoliväliin asettuu neutraali suhtautuminen (arvo 3) ja sen molemmin puolin neutraalista hieman negatiivisempi (arvo 2) ja neutraalista hieman positiivisempi suhtautuminen (arvo 4).

Kuviosta 2 käy ilmi, että suurin osa (71 %) vastaajista suhtautuu tällä hetkellä positiivisesti etäopetukseen. Vain kahden vastaajan vastauksista käy ilmi, että suhtautuminen on joko täysin negatiivista (vastaaja 4) tai hiukan neutraalia negatiivisempaa (vastaaja 6). Vastausten keskiarvo on 3,9 eli kuvion asteikon mukaan keskimääräinen suhtautuminen etäopetukseen tällä hetkellä vastaa neutraalista hieman positiivisempaa (arvo 4). Tuloksissa useimmin esiintyvä arvo eli moodi on 5. Tästä voidaan päätellä, että suhtautuminen on enimmäkseen hyvin positiivista.

Kyselylomakkeen kaksi viimeistä kysymystä käsittelivät opiskelijoiden tulevaisuuden toiveita yliopiston opetusmenetelmien käyttöön liittyen. Useammassa vastauksessa esiin nousi tyytymättömyys nykytilannetta kohtaan. Turhautuneisuus sekä opetusmenetelmien hyödyntämisen että opettajien teknisen osaamisen suhteen oli selkeästi havaittavissa. Vastauksissa oli jonkin verran hajontaa etäopetuksen sopivan määrän suhteen. Yksi vastaajista oli ehdottomasti sitä mieltä, että kaikki opetus tulisi järjestää paikan päällä lähiopetuksena, kun taas suurin osa toivoi opetusmenetelmiä hyödynnettävän tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti. Erityisesti luento-opetusta toivottiin järjestettävän etä- tai hybridiopetuksena, sillä 71 % vastaajista oli sitä mieltä, että luennoilla tulisi olla etä- tai hybridimahdollisuus.

Pienryhmäopetus tulisi vastaajien mukaan järjestää siten, että konkreettista tekemistä vaativat opetuskerrat olisivat lähiopetuksena ja luentomainen, opettajajohtoinen opetus olisi etänä. Luennoille toivottiin osallistavia tehtäviä sen sijaan, että luennon aiheesta keskusteltaisiin vapaasti pienryhmissä. Vapaa pienryhmäkeskustelu koettiin turhauttavaksi, sillä keskustelun virittäminen ja ylläpitäminen ilman kunnollista kanssakäymistä on haastavaa, ja se antaa mahdollisuuden poistua keskustelutilanteesta kokonaan sulkemalla mikrofonin ja kamera.

*”Myöskin surulliset hiljaisuutta henkivät breakoutroom keskustelut ovat täysin turhia.”
(Vastaaja 1)*

Opiskelijoiden vastauksissa esiin nousi myös toive opettajien perehtymisestä etäopetuksen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Vastauksista kävi ilmi, kuinka osan opettajista koetaan juurtuneen liiaksi vanhoihin opetusmenetelmiinsä ja olevan haluttomia kokeilemaan, soveltamaan ja oppimaan uutta. Eräs kyselyyn vastannut koki, että opettajilla on liikaa vaikutusvaltaa opetusmenetelmien valintaan. Vastauksesta oli kuitenkin mahdotonta tulkita, oliko hänen mielestään etäopetusta suhteessa liikaa vai liian vähän. Yleisesti opiskelijat toivoivat, että

heidän äänensä pääsisi kuuluviin opetusmenetelmien valinnassa ja että heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa etäopetuksen määrään. Toisaalta taas osa vastaajista koki, että opiskelijoiden mielipide ei saisi vaikuttaa liikaa, ettei kaikkea opetusta muuteta etäopetuksesi etenään kesken kurssin. Opetusmenetelmien valinnassa tulisi siis vallita tasapaino opiskelijoiden toiveiden ja opettajien päätösvallan suhteen.

Kyselyyn vastaajat olivat pääosin sitä mieltä, että kaikki sellainen opetus, joka ei vaadi opiskelijalta konkreettista käsillä tekemistä, saisi olla etänä tai hybridinä. Hybridiopetus olisi kompromissiratkaisu, joka palvelisi kaikkia; osa opiskelijoista haluaisi ehdottomasti olla paikan päällä pienryhmäopetuksessa ja luennoilla, mutta osalle etämahdollisuus mahdollistaa esimerkiksi työnteon opiskelun ohella, mikä nouseekin vastauksissa selkeästi positiivisena puolena esiin. Ajalliset ja taloudelliset säästöt mainitaan myös etäopetuksen positiivisina puolina. Opiskelijat toivoisivat tasapainoa opetusmenetelmien välillä siten, että niitä hyödynnettäisiin tarkoituksenmukaisesti ja toteutus suunniteltaisiin huolella.

Yleisesti kyselylomakkeen vastauksista oli havaittavissa opiskelijoiden kokevan, etteivät he tule kuulluiksi yliopisto-opetuksen toteuttamisen suhteen. Läsnaolot ja niiden vaatiminen miltei kaikessa luento- ja pienryhmäopetuksessa herättivät kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden keskuudessa ihmetystä. Läsnaolopakollinen opetus pakottaa opiskelijat aikatauluttamaan elämänsä opintojen perusteella eikä anna mahdollisuutta opiskella oman aikataulun mukaisesti. Vastausten perusteella opiskelijat toivoisivatkin enemmän vapautta ja päätösvaltaa oman opiskelunsa suunnittelun ja toteuttamisen suhteen.

Aineiston perusteella voidaan todeta, että suunnittelemalla kurssien toteutukset opetusmenetelmien osalta tarkoituksenmukaisiksi, hyödyntämällä etäopetuksen mahdollisuuksia tehokkaasti ja ottamalla huomioon opiskelijoiden toiveet ja tarpeet, olisivat opiskelijat pääosin hyvin tyytyväisiä opetuksen toteuttamiseen. Läsnaolovelvollisuuden punnitseminen ja luentotallenteiden mahdollistama oman opiskeluaikataulun räätälöinti lisäisivät tutkimuksemme tulosten perusteella opiskelijoiden vapautta ja itsenäisyyttä opiskelun suhteen.

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa teemme yhteenvedon keräämistämme tuloksista. Aluksi vertailemme saamiamme tuloksia tutkimuksemme taustalla vaikuttavaan teoreettiseen taustaan. Tämän jälkeen nostamme esiin kolme saman aihepiirin tutkimusta Suomen ulkopuolelta ja vertaamme niiden tuloksia omiimme. Tutkimusten välisen vuoropuhelun ja niiden vertailun pohjalta pyrimme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme.

Tutkielmassa perehdyimme luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksiin etäopetuksesta sekä siirtymistä etä- ja lähiopetuksen välillä. Lisäksi kiinnostuksen kohteena olivat opiskelijoiden tulevaisuuden toiveet opetusmenetelmien hyödyntämiseen liittyen. Pääasiallisena tavoitteena tutkielmassa oli selvittää, onko luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksen mukaan syytä pyrkiä palaamaan entiseen – aikaan ennen koronapandemian alkua keväällä 2020. Tutkielmamme antaa ajankohtaista ja tulevaisuuden kannalta merkittävää tietoa opiskelijoiden mielipiteistä aihetta koskien.

Etäopetuksen alettua yllättäen keväällä 2020 suhtautuivat opiskelijat muutokseen kauhunsekaisin tuntein. Osa kykeni näkemään etäopetuksen hyvät puolet miltei saman tien, mutta toisille tilanne oli huolta herättävä. Samoin käy ilmi Ahtiaisen ym. (2020) saamista tuloksista, joiden perusteella yksilökohtaiset erot valmiuksissa etäopetusta kohtaan olivat merkittäviä. Tuloksiemme perusteella etäopetus koettiin kuormittavana johtuen lukuisista vaadituista kirjallisista töistä ja kaiken uuden opettelemisesta. Samaan päätelmään ovat päätyneet myös Juszcyk ja Kim (2020) omassa Puolan ja Etelä-Korean yliopistoja koskevassa vertailututkimuksessaan, jonka mukaan etäopetuksessa käytettävät tehtävät vievät sekä opettajalta että opiskelijalta jopa kolminkertaisen ajan lähiopetuksen tehtäviin verrattuna. Tämän lisäksi sekä koulukohtaiset että opettaja- ja opiskelijakohtaiset erot teknologisessa osaamisessa nousivat esiin Ahtiaisen ym. (2020) tuloksissa. Myös keräämissämme vastauksissa osa opiskelijoista nosti esiin teknologista osaamattomuutta, mikä näyttäytyi yksilökohtaisesti joko opettajan tai opiskelijan itsensä kohdalla.

Keräämiemme vastausten perusteella etäopetuksen yleistyessä sosiaalisuuden koettiin kärsivän ja opiskelun mielekkyys kuihtui. Tätä havaintoa tukevat Carrillon ja Floresin (2020) tulokset, joiden mukaan etenkin sosiaalinen läsnäolo etäopetustilanteessa on haastava saavuttaa. Toisaalta tuloksistamme nousi esiin se, että opiskelijoiden aikaa ja rahaa säästy, sillä opinnot

oli mahdollista hoitaa kotoa käsin. Niin ikään Hirvimäki ym. (2021) ovat todenneet, että etäopetuksen merkittävimpiä etuja ovat riippumattomuus ajasta ja paikasta. Heidän tuloksistaan käy ilmi, kuinka etäopetus mahdollistaa opiskelijan henkilökohtaisen opiskeluaikataulun suunnittelemisen, jolloin opintojen organisointi helpottuu. Omat tuloksemme viittaavat samaan suuntaan konkreettisemmilla esimerkeillä. Kyselylomakkeessa opiskelijat kertoivat, ettei etäopetuksen myötä aamuisin tarvinnut herätä aikaisin, ja luennon ohessa oli mahdollista lenkkeillä tai suorittaa kodin askareita. Tällaiset oheistoiminnot koettiin keskittymistä kohentavina keinoina luentosalissa istumisen sijaan.

Kyselyymme vastanneet luokanopettajaopiskelijat näkivät etäopetuksessa sekä hyviä että huonoja puolia. Opetusmenetelmän suurimmiksi eduiksi koettiin joustavuus ajan ja paikan suhteen, samoin kuin käy ilmi Hirvimäen ym. (2021) tuloksista. Kun opetus toteutettiin etäyhteyksin, oli opiskelijoiden mahdollista tehdä töitä ja matkustella opintojen ohessa. Osa opiskelijoista koki myös pystyvänsä keskittymään opetukseen paremmin, kun se toteutettiin etäyhteyksin. Etenkin luento-opetus koettiin etäyhteyksin tehokkaampana ja opiskelijat kokivat saavansa näin opetuksesta enemmän irti. Etäopetuksen haasteista suurimpana omassa tuloksissamme esiin nousi vuorovaikutuksen puute. Valtaosa aihepiirin muista tutkimuksista ovat yhtä mieltä siitä, että vuorovaikutuksen puute lukeutuu etäopetuksen merkittävimpiin haittapuoliin (esim. Carrillo & Flores 2020; Hirvimäki ym. 2021; Gherhes ym. 2021; Pregowska ym. 2021). Tulostemme perusteella osa opiskelijoista koki, ettei etäopetuksen myötä kyennyt ryhmäytymään yliopistossa toivotulla tavalla eikä sosiaalisia suhteita ollut tarpeeksi. Myös keskustelun vähyys tähän liittyvät pienryhmätyöskentelyn ongelmat nousivat esiin vastauksissa. Jotkin oppiaineet koettiin etäyhteyksin erityisen haastaviksi ja konkretian vähyys opetuksessa mainittiin opetusmenetelmän varjopuoleksi. Niin ikään tekniset ongelmat nousivat esiin etäopetuksen haasteista puhuttaessa.

Koronapandemian hellitettyä oli aika siirtyä takaisin pääasialliseen lähiopetukseen. Tämäkin siirtymä aiheutti opiskelijoissa ristiriitaisia tunteita. Osa opiskelijoista oli odottanut siirtymää kauan ja oli sen toteutumisesta innoissaan. Vastauksissa nousi esiin se, että opiskelijat nauttivat vertaisten tapaamisesta ja vuorovaikutuksesta. Myös konkreettista tekemistä ja kunnollista keskustelua oli kaivattu etäopetuksen aikana. Tuloksiamme tukee esimerkiksi Gherhes ym. (2021), Pregowska ym. (2021) ja Juszcyk & Kim (2020) tutkimukset, joiden mukaan lähiopetukseen palaamista odotettiin opiskelijoiden keskuudessa innolla. Toisaalta keräämistämme vastauksista kävi ilmi myös osittaista tyytymättömyyttä. Opiskelijoiden päivät

pidentyivät, kustannukset nousivat ja aikataulujen joustavuus kutistui. Ensi alkuun lähiopetus tuntui mukavalta, mutta ajan mittaan se muuttui kuormittavaksi. Osasta vastauksista kävi ilmi, kuinka etäopetusta kaivattiin takaisin etenkin luento-opetuksen toteuttamiseen.

Kun saamiemme tuloksia verrataan aikaisempiin saman aihepiirin tutkimuksiin, voidaan havaita runsaasti yhtäläisyyksiä. Vertailuun oli vaikea löytää juuri luokanopettajaopiskelijoita koskevia tutkimuksia, joten päätimme laajentaa hakua kaikkiin yliopistoihin ja yliopisto-opiskelijoihin. Tutkimuksia tästä näkökulmasta on tehty suhteellisen paljon ympäri maailmaa ja näyttää siltä, että tutkimustulokset ovat hyvin samansuuntaisia riippumatta maasta tai mantereesta. Muun muassa Romaniassa sijaitsevan Timisoaran teknillisen yliopiston tutkimusryhmä on tutkinut yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta koronapandemia-aikana ja heidän tuloksensa ovat täysin linjassa omiemme kanssa. Heidän tutkimuksensa mukaan etäopetuksen parhaaksi puoleksi koettiin ajan säästäminen ja negatiivisista puolista esiin nousi voimakkaimmin vuorovaikutuksen puute. (Gherhes, Stoian, Farcasiu ja Stanici 2021.) Pregowska, Masztalerz, Garlinska ja Osial (2021) saivat tutkimuksessaan myös samankaltaisia tuloksia: heidän mukaansa etäopetuksen parhaita puolia ovat riippumattomuus ajasta ja paikasta, ja negatiivisista puolista suurimpana esiintyi aidon vuorovaikutuksen puute niin opiskelijoiden kesken kuin opiskelijan ja opettajankin välillä.

Mielenkiintoinen vertailututkimus Puolan ja Etelä-Korean yliopistojen välillä sai selville, että vuorovaikutuksen puutteen lisäksi sekä opiskelijat että opettajat kokivat etäopetuksen tehtävien vievät kaksin- tai jopa kolminkertaisen ajan verrattuna lähiopetukseen. Tehtävien tekemisen kerrottiin olevan enemmän aikaa vievää, mutta myös tehtävien valmistelu kulutti tutkimuksen mukaan moninkertaisesti aikaa normaaliin lähiopetukseen verrattuna. Tutkimuksessa myös mainittiin, että opiskelijat ja opettajat kokivat suurta väsymystä lukukauden lopussa. (Juszczuk & Kim 2020.) Kaikkien näiden vertailussa käytettyjen tutkimusten sekä oman tutkimuksemme perusteella voidaan todeta, että kaikki ovat suhteellisen samaa mieltä siitä, ettei lähiopetusta tulisi kokonaan poistaa yliopisto-opinnoista vuorovaikutuksen takia. Etäopetus koetaan yleisesti ottaen hyvänä lisänä opiskelumahdollisuuksien monipuolistamiseksi, ja ajan ja paikan riippumattomuuden mahdollistajaksi. Tutkimusten yhtenevä loppupäätelmä on se, että koronapandemian aikaisen etäopetuksen jälkeen oli mukava palata takaisin lähiopetukseen. Yliopisto-opiskelijat ympäri maailmaa ovat tutkimuksemme kanssa samaa mieltä siitä, että etäopetus tarjoaa mahtavia mahdollisuuksia, mutta aitoa kasvokkain tapahtuvaa

vuorovaikutusta ei sillä voi kuitenkaan korvata. (Gherhes ym. 2021; Pregowska ym. 2021; Juszczuk & Kim 2020.)

Tutkimuksemme pääkysymys kuului ”Miten luokanopettajaopiskelijat ovat kokeneet etäopetuksen tuoman muutoksen opiskeluun?”. Lähestyimme pääkysymystä tutkimuksessa kolmen alakysymyksen avulla. Ensimmäisellä alakysymyksellä ”Mitä hyviä tai huonoja puolia etäopetukseen liittyy?” pyrimme hahmottamaan opiskelijoiden henkilökohtaisia mielipiteitä ja kokemuksia etäopetukseen liittyen. Niin omista tuloksistamme, kuin lukuisista muista aihepiiriä koskevista tutkimuksista käy selvästi ilmi, että etäopetuksen joustavuus sekä riippumattomuus ajasta ja paikasta koetaan opetusmenetelmän parhaana puolena. (esim. Hirvimäki ym. 2021) Tulostemme perusteella opiskelijat kokevat joustavuuden sekä ajan ja paikan riippumattomuuden oppimista ja siitä palautumista edistävinä tekijöinä. Etäopetuksen tarjoamien mahdollisuuksien koetaan olevan moninaisia ja niiden katsotaan helpottavan muutoinkin kiireistä opiskelijaelämää. Tuloksissamme esiin nousseita etäopetuksen negatiivisia puolia olivat muun muassa keskustelun vähyyys, etäopetukseen soveltumattomat aiheet ja konkretian puute sekä ryhmäytymisen kärsiminen. Merkittävimpänä etäopetuksen negatiivisena puolena tuloksissamme nousi esiin vuorovaikutuksen puute, mikä mainitaan myös muissa aihepiirin tutkimuksissa etäopetuksen suurimpana haasteena (esim. Carrillo & Flores 2020).

Lisäksi olimme tutkimuksessa kiinnostuneita siirtymistä lähi- ja etäopetuksen välillä. Siirtymillä tarkoitamme muutoksia pääasiallisten opetusmuotojen käytössä. Ensimmäinen käsittelemämme siirtymä lähiopetuksen ja etäopetuksen välillä sijoittuu kevääseen 2020, jolloin valtaosa Raumalla opiskelevien luokanopettajaopiskelijoiden opinnoista muuttui etäopetukseksi. Toinen käsittelemämme siirtymä ajoittuu koronapandemian loppuun, jolloin suuri osa opinnoista siirtyi etäopetuksesta takaisin lähiopetukseen. Tutkimuksessamme käsitelimme näitä siirtymävaiheita alakysymyksellä ”Miltä siirtymät lähiopetuksen ja etäopetuksen välillä ovat tuntuneet?”. Kuten todettu, siirtymät aiheuttivat opiskelijoissa keräämiemme vastausten perusteella ristiriitaisia tunteita. Etäopetukseen siirtyminen keväällä 2020 koettiin hämmentävänä ja stressaavana, mutta ajan kanssa tunteet muuttuivat positiivisempaan suuntaan. Siirtymä takaisin lähiopetukseen oli odotettu, mutta aiheutti ajan kuluessa myös negatiivisia reaktioita. Opiskelun koettiin muuttuvan kuormittavammaksi, ja aikaa ja rahaa kului enemmän.

Olimme kiinnostuneita myös opiskelijoiden toiveista tulevaisuudessa käytettäviä opetusmenetelmiä koskien. Tätä aihetta lähestyimme alakysymyksellä ”Miten opettajaopiskelijat muuttaisivat nykyisiä yliopistokursseja ja niiden järjestämistä?”. Tulostemme perusteella voidaan todeta, että opiskelijoiden näkökulmasta etä- ja hybridiopetus ovat opetusmenetelminä hyödyllisiä ja niiden monipuolista käyttöä toivotaan tulevaisuudessakin. Etenkin luento-opetuksessa etä- tai hybridimahdollisuuden tarjoaminen koetaan helpottavana vaihtoehtona. Etäopetuksessa on haasteita, joita on kuitenkin mahdollista minimoida asianmukaisella suunnittelulla ja panostamisella. Kun opettajien ja opiskelijoiden valmiudet tietotekniikan hyödyntämiseen ovat hyvällä tasolla, on opetusmenetelmästä mahdollista saada irti runsaasti hyötyjä. Tuloksistamme käy ilmi, että moninaisten opetusmenetelmien katsotaan parantavan opiskelijoiden keskittymistä ja olevan tämän myötä positiivisesti yhteydessä oppimistuloksiin. Keräämissämme vastauksissa niin ikään suoraan toivotaan, että opiskelijoiden näkemykset ja toiveet tulisivat paremmin kuulluiksi. Osa opiskelijoista kokee joidenkin opettajien toimivan valta-asemaa hyödyntäen, ottamatta huomioon opiskelijoiden tarpeita. ”Näin on aina ennenkin tehty” -ajatuksesta toivotaan luovuttavan ja muutosvastarinnan halutaan hellittävän. Vastausten perusteella tarvetta lähiopetukselle edelleen on, mutta tulevaisuus kokonaan ilman etäopetusta nähdään opiskelijoiden näkökulmasta pääosin tarpeettomana.

Onko tarpeen palata entiseen? Entisellä tarkoitamme tässä yhteydessä kokoaikaista lähiopetusta, mikä toimi vallitsevana opetusmuotona ennen koronapandemian alkua keväällä 2020. Keräämiemme tulosten, vertailukohdaksi valikoituneiden saman aihepiirin tutkimusten sekä tämän tutkimuksen teoreettisen taustan pohjalta voidaan todeta, ettei opiskelumuotojen suhteen tarvetta palata aikaan ennen koronakevättä 2020 ole. Opiskelijoiden suhtautuminen etäopetukseen on valtaosin positiivista, ja etäopetusta toivotaan hyödynnettävän osana yliopisto-opintoja myös tulevaisuudessa. Mielipidettä voidaan pitää jokseenkin yleispätevänä, sillä valtaosa kyselylomakkeeseemme vastanneista opiskelijoista toivoi, että etä- ja hybridiopetusta hyödynnetään myös tulevaisuudessa. Myös vertailukohtana käytetyt tulokset ja tutkimuksen teoreettinen tausta vahvistivat tätä näkemystä.

8 Pohdinta

Tässä luvussa pohdimme tutkimuksemme merkitystä, luotettavuutta ja eettisyyttä sekä esittelemme jatkotutkimusehdotuksia. Luvun alussa keskitymme tutkimuksemme merkitykseen opetusmenetelmien hyödyntämisen kannalta suhteessa tulevaisuuteen. Tutkimuksen merkitystä lähestymme luokanopettajaopiskelijoiden kokemusten kautta tulevaisuuden opiskelijoiden etua ajatellen. Tämän jälkeen pohdimme tutkimuksen luotettavuutta monista näkökulmista ja tuomme esiin tutkimuksen eettisyyteen liittyviä tekijöitä. Lopuksi esittelemme jatkotutkimusehdotuksia, jotka olisivat mielestämme tulevaisuuden kannalta merkittäviä.

8.1 Tutkimuksen merkitys

Tutkimuksemme pääasiallisena tarkoituksena oli tutkia luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta. Erityisen huomion kohteena olivat etäopetuksen positiiviset ja negatiiviset puolet, siirtymät etä- ja lähiopetuksen välillä sekä opiskelijoiden toiveet tulevaisuuden opiskelumenetelmiä ajatellen. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena oli ymmärtää, millä tavoin opiskelijat kokevat etäopetuksen opetusmenetelmänä tulevaisuuden kannalta ja nähdäänkö paluu entiseen lähiopetusmalliin mahdollisena tai tarpeellisena.

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, kuten tietotekniikan kehittyminen ja vaihtelevat globaalit haasteet ovat vaikuttaneet opetusalan käytäntöihin. Etäopetus on noussut merkittävään rooliin vastauksena näihin äkillisiin muutoksiin. Toteuttamamme tutkimus tarjoaa katsauksen luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksiin tästä opetusmenetelmästä. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat ovat avainasemassa kertomaan kokemuksistaan, sillä heiltä löytyy kokemuksia ajalta sekä ennen että jälkeen koronapandemian.

Tutkimuksemme voidaan katsoa olevan sinä määrin merkittävä, että aihe on ajankohtainen eikä vastaavanlaista tutkimusta valitsemastamme näkökulmasta ole tietojemme mukaan Suomessa juurikaan toteutettu. Opiskelijoiden mielipiteen esiin tuomisen voidaan kuitenkin katsoa edistävän yliopistoviihtyvyyttä ja opintojen mielekkyyttä. Tutkimuksemme tarjoaa tietoa, joka on olennaista korkeakouluopettajille, korkeakoulujen opetussuunnitelmien kehittäjille sekä päätöksentekijöille.

Keräämämme tulokset osoittavat, että opiskelijat kokevat etäopetuksen monitasoisena ilmiönä. Tutkimuksessamme esiin nousseet näkökulmat tarjoavat arvokasta tietoa opettajille, joiden pyrkimyksenä on kehittää omaa opetustaan tulevaisuudessa. Tutkimuksemme avaa keskustelun siitä, millä tavoin luokanopettajaopiskelijat toivoisivat tulevaisuudessa hyödynnettävän erilaisia opetusmenetelmiä. Lisäksi tuloksista on havaittavissa se, missä eri opetusmenetelmien suurimmat haasteet opiskelijoiden näkökulmasta sijaitsevat. Jatkossa näiden tulosten pohjalta voidaan mahdollisesti välttää tämän kaltaisia haasteita ja edistää tehokasta oppimista tulevaisuuden oppimisympäristöissä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kiistatonta on, että tutkimuksen luotettavuus on tutkimuksen raportoinnin kannalta keskeinen kysymys (Sarajärvi & Tuomi 2018). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lähestyä kolmesta näkökulmasta, jotka ovat uskottavuus ja luotettavuus sekä eettisyys, jota käsittelemme erikseen kappaleen lopulla. Uskottavuuden käsitteellä viitataan siihen, missä määrin tutkimusta lukeva yleisö hyväksyy tutkimuksen tulokset tosiksi ja luottaa siihen, että tutkimuksen aineisto on kerätty asianmukaisesti ja analysoitu huolellisesti. (Puusa & Juuti 2020.)

Tutkimuksemme osallistuneiden opiskelijoiden määrä jäi erittäin suppeaksi siitä huolimatta, että kyselylomake lähetettiin kaikille Rauman opettajankoulutuslaitoksessa opiskeleville luokanopettajaopiskelijoille, joita oli kaikkiaan noin 300. Kyselylomakkeen saatekirjeessä tarkennettiin, että kyselyyn vastaamisen ehtona on opintojen aloittaminen ennen koronakevättä 2020. Tämä rajasi potentiaalisen vastaajajoukon noin 120 opiskelijaan. Ensimmäisellä kierroksella saatujen vastausten määrä jäi viiteen (5). Toisella kierroksella vastauksia tuli ainoastaan kaksi (2) lisää. On selvää, että yleistyksien tekeminen näin suppealla otannalla ei ole otollista, mikä vaikuttaa Puusan ja Juutin (2020) esiin nostamaan uskottavuuden käsitteeseen heikentävässä määrin. Tämän lisäksi on pohdittava, mistä näin suppea vastaajamäärä kertoo. Ovatko opiskelijat niin kuormittuneita, että motivoituminen mihinkään ylimääräiseen on mahdotonta vai onko tämän kaltainen laadullinen tutkimus yliopistossa niin runsaasti käytetty tutkimuksen muoto, ettei opiskelijoilla ole resursseja vastata jokaiseen kyselypyyntöön? Voidaan myös pohtia, onko etäopetusta koskeva tutkimusaiheemme jopa liian ajankohtainen ja niin paljon esillä ollut, ettei opiskelijoilla ole voimavaroja pysähtyä aiheen äärelle enempää, kuin opintojen myötä on pakko.

Puusa ja Juuti (2020) mainitsevat toisena laadullisen tutkimuksen kriittisen tarkastelun näkökulmana tutkimuksen luotettavuuden käsitteen. Luotettavuudella viitataan tässä tapauksessa siihen, kuinka hyvin tutkija kykenee vakuuttamaan lukijan ammattitaidostaan ja siitä, että on kyennyt käyttämään tutkimuksessa asianmukaisia menetelmiä ja lähestymistapoja. (Puusa & Juuti 2020.) Käyttämämme tutkimusmenetelmä pitää sisällään tutkimuksen luotettavuuteen mahdollisesti vaikuttavia riskitekijöitä. Kyselytutkimuksissa tutkijan on miltei mahdotonta olla varma siitä, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Lomaketta tarkastelemalla ei ole aina selvää, ovatko vastaajat pohtineet vastauksiaan huolellisesti tai vastanneet kysymyksiin rehellisesti. (Hirsjärvi ym. 2009.) Käyttämämme kyselylomakkeen kysymykset olivat avoimia eikä vastausten pituuksia säädelty vaadituilla merkkimäärillä. Näin ollen vastauksien välinen suhde voi aiheuttaa vääristymää kokonaistuloksiin. Yksi opiskelija saattaa vastata kyselyyn huolellisesti ja harkita jokaista vastaustaan tarkoin, kun taas toinen opiskelija voi vastata kysymyksiin nopeasti ja ajattelematta. Vaikka vastauksista ja niiden pituuksista olisi tulkittavissa huolellisuuteen ja harkintaan vaikuttavia piirteitä, on jokaista vastausta käsitelty yhtä arvokkaana.

Tutkimuksen luotettavuutta voi horjuttaa tutkijoiden oma asema verrattuna tutkittavaan joukkoon ja tutkimuksen aiheeseen. Molemmat tutkijat ovat itse kokeneet siirtymän lähiopetuksesta etäopetukseen keväällä 2020 ja omaavat näin runsaasti omakohtaisia mielipiteitä aiheeseen liittyen. Olemme pyrkineet irtautumaan aiheesta itse mahdollisuuksien mukaan ja tarkastelemaan saatuja vastauksia sellaisenaan. Emme ole tulkinneet vastauksia pitkälle, vaan pitäytyneet sanataarkasti siinä, mitä osallistujat ovat henkilökohtaisesti kyselyyn vastanneet. Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi luovuin aineiston keruun osalta haastattelusta. Olimme huolissamme, että haastattelututkimuksessa osallistujat saattaisivat olla itsellemme tuttuja henkilöitä, joiden mielipiteet ovat ennalta tiedossamme ja joihin olemme mahdollisesti omilla mielipiteillämme vaikuttaneet. Näin yleistyksien tekeminen olisi saattanut hankaloitua ja tulos vääristyä. Valitsemalla tutkimukseen anonyymeja osallistujia, on tulosten tulkinta objektiivisempaa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa riskinä on tulkinnalliset virheet. Koska aineistonkeruumme perustui kyselylomakkeen vastauksiin, on mahdollisuus virheellisille tulkinnoille aina olemassa. Mikäli aineistonkeruu olisi toteutettu haastatteluna, olisi väärinymmärrykset olleet mahdollista välttää esittämällä vastaajalle tarkentavia kysymyksiä ja keskustelemalla aiheista

laajemmin. Kyselylomakkeen vastauksia ja niiden pohjalla vaikuttavaa ajatusta on kuitenkin mahdoton selvittää jälkikäteen. Koska kyselyyn vastattiin anonymisti, ei tutkijoilla ole mahdollisuutta tarkentaviin kysymyksiin tai aiheen perusteellisempaan pohtimiseen yhdessä vastaajan kanssa. Tutkimusta laati kaksi eri tutkijaa, minkä myötä riski virhetulkinnoille ja mahdollisuus omien mielipiteiden esiin tuomiselle on pienempi. Lisäksi molemmat tutkimuksen tekijät kokivat, ettei kerätyissä vastauksissa esiintynyt tulkinnanvaraisuutta.

Koska vastaavanlaisia tutkimuksia valitsemastamme näkökulmasta ei ole tietojemme mukaan juuri toteutettu, oli vertailukohtien valintaa laajennettava. Vertasimme tutkimuksemme tuloksia aikaisempiin saman aihepiirin tutkimuksiin, jotka koskivat korkeakoulujen etäopetusta. Tutkimuksia, jotka käsittelivät nimenomaan luokanopettajaopiskelijoita, oli haastava löytää, joten valitsimme vertailuun muidenkin alojen yliopisto-opiskelijoita koskevia tutkimuksia. Luotettavuuden näkökulmasta on kuitenkin huomioitava, että vertailuun valitut tutkimukset eivät ole Suomessa toteutettuja eivätkä ne koske juuri luokanopettajaopiskelijoita. Ei voida olla varmoja, esiintyykö tiedekuntien välillä sellaisia eroavaisuuksia esimerkiksi käytössä olevissa etäopetuksen menetelmissä, mitkä horjuttaisivat tulosten vertailun luotettavuutta. Johtopäätösten tekeminen ainoastaan keräämämme suppean aineiston, sekä kolmen aikaisemman eri valtioissa ja yliopiston eri tiedekunnassa tehdyn tutkimuksen perusteella saattavat horjuttaa tulosten luotettavuutta. Tulokset ovat mielestämme silti yleistettävissä, koska tulokset olivat poikkeuksellisen samansuuntaisia.

Kolmas laadullisen tutkimuksen luotettavuuden näkökulma on tutkimuksen eettisyys. Eettisyydellä viitataan siihen, että tutkija on noudattanut eettisiä periaatteita koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksen tulee pyrkiä saamaan aikaan hyviä asioita sen kohteina oleville ihmisille, eikä se saa missään vaiheessa vaarantaa sen kohteena olevien ihmisten elämän kulkua. (Puusa & Juuti 2020.) Tutkimustamme voidaan pitää eettisenä, sillä kerättyä aineistoa on käsitelty asianmukaisesti ja tutkimuksessa on huomioitu tieteelliselle tutkimustyölle asetetut vaatimukset. Kyselyyn vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen ja osallistujia informoitiin tutkimuksen tarkoituksesta ja vastauksien käyttötarkoituksesta. Tämän lisäksi osallistujille kerrottiin vastausten luottamuksellisesta säilyttämisestä sekä asianmukaisesta tuhoamisesta tutkimusprosessin päätyttyä. Kaikki vastaajat ovat anonymoituja eikä vastauksia ole mahdollista yhdistää tiettyihin henkilöihin.

8.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Tässä tutkimuksessa halusimme selvittää luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä etäopetusta ja sen tulevaisuutta koskien. Kyselylomakkeella toteutetussa aineistonkeruussa saimme runsaasti merkittävää tietoa opiskelijoiden tyytymättömyydestä opintojen järjestämistä koskien. Aineistomme jäi kuitenkin erittäin suppeaksi, mikä vaikuttaa suoraan tutkimuksen merkittävyyteen. Näin ollen otollista olisikin toteuttaa jatkotutkimus samasta näkökulmasta laajemmassa mittakaavassa. Mahdollista olisi laajentaa tutkimus koskemaan useampia Suomen yliopistoja, mahdollisesti muita korkea-asteen oppilaitoksia sekä eri tieteenaloja. Näin kyettäisiin keräämään runsaammin tietoa siitä, millaisena korkeakouluopiskelijat kokevat etäopetuksen ja millaista opetusta he tulevaisuudessa toivoisivat.

Toinen mahdollisuus jatkotutkimukselle kohdistuu tietotekniseen osaamiseen ja sen kehittymiseen. Tutkimuksessamme kävi ilmi, kuinka osa opiskelijoista koki haasteita tietoteknisessä osaamisessaan. Koska etä- ja hybridiopetus on tänä päivänä osa jokaisen korkeakouluopiskelijan opintoja, olisi merkittävää tutkia opiskelijoiden sekä opettajien tietoteknistä osaamista ja valmiuksia hyödyntää tietotekniikkaa opetusmenetelmänä. Tietoteknistä osaamista koskevan tutkimuksen myötä olisi mahdollista koordinoida etäopetukseen käytettävien alustojen käytön harjoittelua osana korkeakouluopintoja.

Tämä tutkimus keskittyi opiskelijoiden näkemyksiin etäopetuksesta ja sen tulevaisuudesta. Tutkimus sivuutti kuitenkin opettajien näkemykset aiheesta. Opiskelijoiden mielipiteen rinnalla optimaalista olisi tutkia opettajien kokemuksia ja näkökulmia aiheeseen liittyen. Opettajat kohtaavat etäopetusta suunnitellessaan ja toteuttaessaan erilaisia haasteita opiskelijoihin nähden. Merkittävää olisi selvittää, millaisia nämä haasteet ovat ja kuinka niitä on mahdollista selvittää. Onko opettajien tietotekninen osaaminen riittävällä tasolla etä- tai hybridiopetuksen järjestämiseksi? Millaisia toimia tulisi suorittaa, jotta korkeakouluopettajat kykenisivät tulevaisuudessa hyödyntämään tietotekniikkaa opetuksessaan entistä monipuolisemmin ja tehokkaammin? Entä millaisilla keinoilla olisi mahdollista vaikuttaa muutosvastarintaan, jota etä- ja hybridiopetuksen yleistymisen monessa opettajassa herättää?

Kuten tässä tutkimuksessa kävi ilmi, moni opiskelija koki etenkin koronapandemian aikaan etäopetuksen raskaana. Vuorovaikutuksen puutteellisuus etäopetuksen kontekstissa nousi esiin niin käytetyistä lähteistä kuin kyselylomakkeella kerätyistä vastauksistakin. Olisi

merkityksellistä selvittää, kuinka opiskelu koronapandemian aikaan vaikutti opiskelijoiden hyvinvointiin, mielenterveyteen ja opiskelun mielekkääksi kokemiseen. Näin olisi mahdollista kohdistaa tukitoimia oikein ja välttää mahdolliset etäopetuksen haittapuolet tulevaisuudessa.

Lähteet

- Ahtiainen, R., Asikainen, M., Heikonen, L., Hienonen, N., Hotulainen, R., Lindfors, P., Lindgren, E., Lintuvuori, M., Oinas, S., Rimpelä, A. & Vainikainen M. (2020). *Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi koulu yhteisössä koronapandemian aikana: Ensitulokset*. Tampereen yliopisto & Helsingin yliopisto.
https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/141903720/Raportti_ensituloksista_eloku_u_2020.pdf
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Butz, N., Stupnisky, R., Pekrun, R., Jensen, J.L. & Harsell, D. (2016). *The Impact of Emotions on Student Achievement in Synchronous Hybrid Business and Public Administration Programs: A Longitudinal Test of Control-Value Theory*. Decision Sciences Journal of Innovative Education.
https://www.researchgate.net/publication/309286929_The_Impact_of_Emotions_on_Student_Achievement_in_Synchronous_Hybrid_Business_and_Public_Administration_Programs_A_Longitudinal_Test_of_Control-Value_Theory
- Carrillo, C. & Flores, M. (2020). *COVID-19 and teacher education: A literature review of online teaching and learning practices*. European Journal of Teacher Education, 43(4), 466–487. <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1821184>
- Choate, K., Goldhaber, D. & Theobald, R. (2021). *COVID-19 and the Teacher Pipeline: Pandemic-Related Disruptions to Teacher Preparation in Washington State*. Educational Researcher, 50(9), 709–719.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00317217211007340>
- Ferguson, L., Wagoner, D. & Wijekumar, K. (2006). *Problems with Assessment Validity and Reability in Web-Based Distance Learning Environments and Solutions*. Journal of Educational Multimedia and Hypermedia, 15(2), 199–215.
<https://www.proquest.com/docview/205853455/fulltextPDF/D7275B21ED124190PQ/1?accountid=14774>
- Gherhes, V., Stoian, C., Fărcasiu, M. & Stanic, M. (2021). *E-Learning vs. Face-To-Face Learning: Analyzing Students' Preferences and Behaviors*. Sustainability, 13, 4381.
<https://doi.org/10.3390/su13084381>
- Heinze, A. (2008). *Blended Learning: An interpretive action informatics research study*. Informatics Research Institute (IRIS) Salford Business School University of Salford.
<https://salford-repository.worktribe.com/output/1469247/blended-learning-an-interpretive-action-research-study>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uudistettu painos). Helsinki: Tammi.

- Hirvimäki, M., Jokela, J. & Piili, H. (2021). *Etäopetuksen mahdollisuudet ja haasteet: Case "Teollisuuden Huippuosaja (CEE)" -koulutus*. Lappeenranta-Lahden teknillinen yliopisto LUT. <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/162448/210415%20CEE-projekti%20Etäopetuksen%20mahdollisuudet%20ja%20haasteet%20FV.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Holmberg, B. (1986). *Theory and Practice of Distance Education*. Routledge.
- Hytönen, K. (2020). *Erikoinen kevät*. *Kasvatus & aika* 14(1), 2–3.
- Juszczyk, S. & Kim, S. (2020). *Distance Learning in the Polish and Korean Universities During COVID-19 Pandemic*. *The New Educational Review* 62(4), 115–127.
- Kansanen, P. (2015). *Suomalaisen opettajankoulutuksen vahvuudet*. *Academia Scientiarum Fennica*. https://www.acadsci.fi/vk/2015/esitelma_kansanen.pdf
- Keegan, D. (1980). *On defining distance education*. *Distance Education*, 1, 13–36.
- Kuusisto, E., Groot, I., Ruyter, D., Schutte, I., Rissanen, I. & Suransky, C. (2023). *Life purposes: Comparing higher education students in four institutions in the Netherlands and Finland*. Routledge. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/03057240.2022.2159347?needAccess=true>
- Mahmodi, M. (2017). *The Analysis of the Factors Affecting the Acceptance of E-learning in Higher Education*. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*. <https://services.brieflands.com/cdn/serve/313e9/ea329c2fba9ac45cbf9c56ebf4b4f50fa81035b9/ijvlms-inpress-inpress-11158.pdf>
- Mattern, E. & Byman, R. (2023). “*Varmasti kyl sain luennoista enemmän irti mitä ei ois saanu jos olis ollu vaan niiku lähiopetuksella.*”: *Monimenetelmällinen tutkimus tilastollisten menetelmien etäopetuksesta keväällä 2020*. *Kasvatus*. <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/varmasti-kyl-sain-luennoista-enemm%C3%A4n-irti-mit%C3%A4-ei-ois-saanu-jos-o>
- Meisalo, V., Sutinen, E. & Tarhio, J. (2000). *Modernit oppimisympäristöt. Tietotekniikan käyttö opetuksen ja oppimisen tukena*. Tietosanoma. Helsinki.
- Moore, G. (2003). *A Century of Distance Education in the United States*. Columbus: OH: Center on. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=837e44a8dff59b2ba506c23e8bcc11d96278fe6b>
- Moore, G. & Thompson, M. (1990). *The effects of distance learning: A summary of literature*. Research Monograph. American Centre for the Study of Distance Education, No. 2. The Pennsylvania State University. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED330321.pdf>

- Naah, A. (2020). *Pre-Service Teachers' Perception of Online Teaching and Learning during the COVID-19 Era*. International Journal of Scientific Research and Management (IJSRM), 8(10), 1649–1662. <https://ijsrm.net/index.php/ijsrm/article/view/2915/2177>
- Nummenmaa, M. 2012. *Etäopetus tarjoaa monia mahdollisuuksia oppimiseen ja opetukseen. Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä – Tieto- ja viestintätekniikan käyttö opetuksessa*. Marja Kankaanranta, Inka Mikkonen and Kaisa Vähähyyppä (toim.). 20–33. Opetushallitus. https://blog.edu.turku.fi/etaopetusfi/files/2017/01/tutkittua_tietoa_oppimisymparistoista_VERKKO.pdf#page=20
- Perraton, H. (2000). *Rethinking the research agenda*. International Review of Research in Open and Distance Learning, Vol. 1, No. 1. <https://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/5/25>
- Pregowska, A., Masztalerz, K., Garlinska, M. & Osial, M. (2021). *Worldwide Journey through Distance Education - From the Post Office to Virtual, Augmented and Mixed Realities, and Education during the COVID-19 Pandemic*. Education Sciences, 11, 118. <https://doi.org/10.3390/educsci11030118>
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Reich, J. & Ruipérez-Valiente, J. (2019). *The MOOC pivot: What happened to disruptive transformation of education?* American Association for the Advancement of Science, Vol. 363, Issue 6423, p. 130–131. <https://www-science-org.ezproxy.utu.fi/doi/epdf/10.1126/science.aav7958>
- Saba, F. (2000). *Reserch in Distance Education: A Status Report*. International Review of Research on Open and Distance Learning, Vol. 1, No 1. <https://www.semanticscholar.org/reader/a6160d7a8d8e0b1f5a45edc35eb2fdfaea6e77d8>
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Sikkelä, R., Muukkonen, J., Karjalainen, K., Ojala, T., Pirttimäki, S. & Kähkönen, E. (2004). *Verkko-oppimisen vakiintuessa: näkökulmia ja arvioita mielekkyydestä, rahasta ja strategioista*. Joensuu: Joensuun yliopisto. Print.
- Simonson, M., Schlosser, C. & Orellana, A. (2011). *Distance education research: a review of the literature*. Journal of Computing in Higher Education, 23, 124–142.
- Simonson, M. & Seepersaud, D.J. (2019). *Distance Education: Definition and Glossary of Terms, 4th Edition*. Information Age Publishing.
- Tavukcu, T., Arap, I. & Özkan, D. (2011). *General overview on distance education concept*. Procedia Social and Behavioral Sciences, 15, p. 3999–4004.
- Traxler, J. (2018). *Distance Learning – Predictions and Possibilities*. MDPI. <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/1/35>

Warinowski, A., Metsäpelto R., Heikkilä, M. & Mikkilä-Erdmann, M. (2021). *Korona opettajan osaamisen haastajana*. *Kasvatus & aika*, 15(2), 73–78.
<https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/107351/64326>

Zawachi-Richter, O. & Naidu, S. (2016). *Mapping research trends from 35 years of publications in Distance Education*. *Distance Education*, 37(3), 245–269.
DOI: 10.1080/01587919.2016.1185079
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01587919.2016.1185079?needAccess=true>

Liitteet

Liite 1. Kyselylomakkeen kysymykset

Kyselylomakkeen kysymykset

1. Kuinka pitkä kokemus sinulla on etäopetuksesta yliopisto-opintojesi aikana?
2. Miltä siirtymä lähiopetuksesta etäopetukseen sinusta tuntui?
3. Millaisia hyviä puolia etäopetuksessa mielestäsi on?
4. Millaisia huonoja puolia tai haasteita etäopetuksessa mielestäsi on?
5. Onko suhtautumisesi etäopetukseen muuttunut ajan kuluessa? Miten?
6. Miltä siirtymä takaisin lähiopetukseen sinusta tuntui?
7. Kuinka suuri osa opinnoistasi on mahdollista tällä hetkellä suorittaa kokonaan tai osittain etä- tai hybridiopetuksena?
8. Miten muuttaisit nykyistä opetusmenetelmien (etäopetus/lähiopetus/hybridiopetus) hyödyntämistä?
9. Millaisia asioita toivoisit otettavan huomioon yliopistokurssien suunnittelussa opetusmenetelmiin ja niiden toteutukseen liittyen?